

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajajo po nastopni ceni: Inzerat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{12}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 2. V Ljubljani, 15. marca 1914. Letnik XXXI.

Obseg: Skrb za goveje parklje. — Brez močnih krmil ni umne vzreje telet. — Odvračanje škode po vranah — Sredstva proti spomladni pozehi trt. — Vprašanja in odgovori. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Priloga »Konjerejec«: Sosega Razumnika konjereja. — Vprežno opravo v posebne shrambe, ki se dajo zakleniti. — Konjerejec naj bo tudi trgovec. — Kako si vprežno opravo dolgo časa ohranimo. — Uradne vesti konjerejskega odseka. — Inzerati.

Skrb za goveje parklje.

Pri nas malokje goved toliko hodi na pašo, da bi svoje parklje dovolj obrabila in bi zato ohranila naravno in pravilno stoji. Še tam, kjer je paša redna ali goved hodi celo v planine, stoji vso zimo v hlevu in parklji zrastejo dolgi, kar je velika napaka.

Govedo, ki vedno ali večidel v hlevu stoji, celo če so tla mehka, ne obrabi parkljev. V takem slučaju se parklji nenaravno razvijajo, se podaljšajo zlasti na prstih (glej pod. 7.), vsled česar je lega parkljev nepravilna, žival slabo stoji, in to vpliva tudi na razvoj okostja. Govedo z dolgimi parklji težavno hodi in ga stanje včasih tako utruji, da nerado je in hujša.

Predolgo zrasli parklji posebno škodujejo mladi govedi, ki ima v mladosti še slabotne kite in mišice ter šibke kosti, zato mora vsled predolgh parkljev polagati vso težo svojega ohlapnega telesa na pete in dobi popolnoma nepravilno postavljene noge. Tako mlado govedo ima potem zverženo okostje, noge in kosti dobe nepravilne lege, in odtod naše »podrte« živali.

Predolgi goveji parklji niso le grdi, temveč goved kvarijo, jo mučijo in so celo nevarni. Krava s cokljastimi parklji nima pri vleganju in vstajanju nikake sigurnosti

in na gladkih tleh se ji kaj rado spodrsne, da pade, kar je vedno nevarno, celo pri brejih živalih.

Skrb za parklje boji torej vedno dolžnost umnega in vestnega živinorejca!

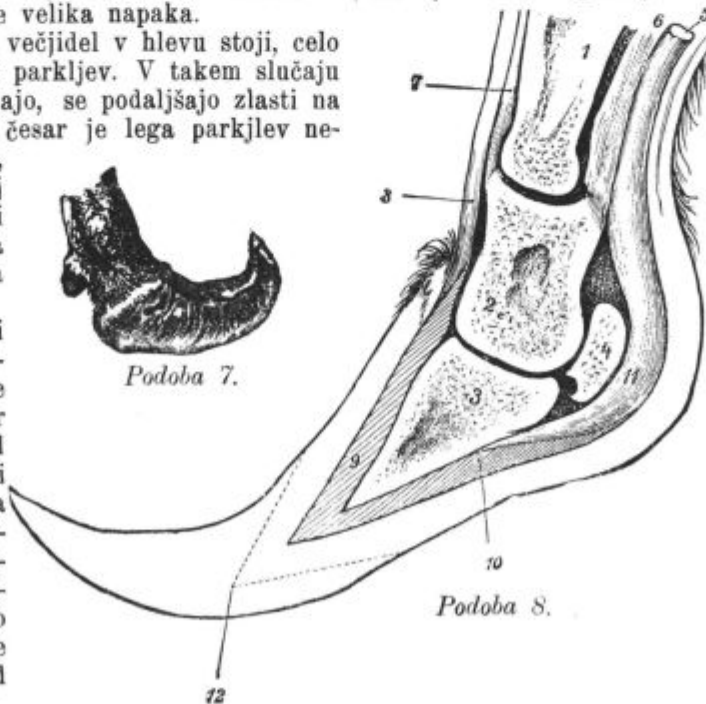
Parklje je treba redno porezovati, kadar čez mero zrastejo. Roženi podaljšek se tako poreže, da je brez škode za nogo in vedno mora ostati dovolj močna rožena stena. Posebno je treba paziti, da se pri obrezovanju ne pride preblizu notranjih, zelo občutljivih delov parklja, ali da se celo ne ranijo. Podoba 8. kaže prerez cokljastega parklja in pikčasta črta na tej podobi kaže, kako daleč se sme brez škode porezati roženi podaljšek.

Večkrat se naredita tudi dva podplata. Med stari in novim podplatom se potem zbira neka smrdljiva tekočina ali pa preperela snov. Govedi, ki vedno stoji v hlevu, se morajo iz tu navedenih vzokov redno vsakih 5 do 6 mesecev porezovati parklji. Za porezovanje se vzame oster nož s kratko klinjo, najbolje tak, ki na obe strani reže.

Priporočeno je spomladni goved goniti za poskušnjo po trdih tleh, in kakorhitro se zapazi napačna hoja, se morajo takoj parklji primerno prirezati.

Podoba 7.

Podoba 8.

Zadnje noge je dostikrat zelo težavno dvigniti, da se parklji porežejo. Včasih zadostuje nogo le malo dvigniti, da se namreč le v biclju vppone, kar krotke krave navadno rade puste. Upornejšim živalim je treba nogo s silo dvigniti, in sicer na ta način, da se privežejo v kak tesen prostor, potem se jim noga dvigne in podnjo, in sicer pod skočni člen, se potisne drog, ki se kakorkoli po pomagacih kvišku drži.

Posebno uporne in močne živali je najbolje peljati h kovaču ter jih postaviti v stajo za podkovanje volov.

Brez močnih krmil ni umne vzreje telet.

(Spis, ki pojasnjuje veliko važnost lanenih tropin.)

Naslov, ki ga nosi ta spis, je načelo, ki se ga je pri živinoreji strogo držati. Ker se tega načela pri nas velika večina živinorejcev ne drži, zato v živinoreji tako počasi napredujejo, celo ker neveščim kmetovalcem površni in neuki blebetači vrivajo napačno mnenje, da le dober, čistokrven bik, ki ima na las predpisane pasemske znake, dela dobro živino.

Dober bik je res velikanskega pomena, ker zasnuje v zarodu dobre lastnosti (ki pa nikakor niso odvisne od njegove barve), a te zasnovane lastnosti v zarodu privedi do zadostnega razvoja, je zmožen edinole živinorejec sam. Živinoreja ne more obstati sama zase, marveč je zavisna od kmetijstva sploh in je zato kakovost živinoreje kake pokrajine takorekoč fotografija kakovosti kmetijstva in razuma kmetovalcev one pokrajine.

Največ se greši pri vzreji, posebno pri krmljenju telet, oziroma mlade živine, zato pa pri nas enoletno živinčce ni dosti več vredno kakor štiritedensko tele, zato iz tako zamorjenega živinčeta ne more pozneje postati z najboljšo krmo in oskrbo nič dobrega.

Imejte pred očmi, da ima govedo kot prežvekovalec posebno ustvarjen želodec, ki je njegovo delovanje treba poznati, če hočemo znati govedo prav krmiti. Govedo ima ogromen želodec iz štirih delov. Prvi trije deli (vamp, kapica in devetogub) so pravzaprav le razširjen požiralnik za predelovanje krme, dočim je edinole četrti del želodca, t. j. sirišnik, pravi želodec, ki res prebavlja in prebavljeno krmo vase vsrkava.

Novorojeno tele ima pravi želodec (sirišnik) dvakrat tako velik kakor predželodce, ki so krnjavi in pri teletu v pričetku za prebavljanje skoraj brezpomembni. Prav počasi se razvijajo predželodci in šele pri štirimesečni starosti je vsebina predželodcev štirikrat tako velika kakor vsebina sirišnika. Pri tem razmerju potem ostane vse življenje, in zato šele pri štirih mesecih postane govedo pravi prežvekovalec, ki se more prehranjevati kakor odraslo govedo, pa tudi še takrat in pozneje mora zaradi rasti dobivati močno redilno krmo.

Krma sestoji iz dušičnatih snovi (beljakovin), ki rede, in iz nedušičnatih snovi (skroba, tolščobe, sladkorja), ki tvorijo v živalih moč in toploto.

V želodcu (sirišniku) se prebavljajo beljakovine, v črevih pa ostale snovi. (Seveda je to povedano le nakratko in površno.)

Želodec novorojenega teleta, in tudi še dolgo pozneje, je ustvarjen za uživanje mleka, ki je edina prava krma za mlade živali. Čim dlje v pravih množinah tele dobiva mleko in potem močno krmo, tem boljše žival bomo vzredili.

Če z dolgotrajnim napajanjem z mlekom, oziroma pozneje s pokladanjem močnih krmil (ki imajo v sebi veliko beljakovin), goveji želodec privadimo na prebavljanje beljakovin, potem želodec to lastnost obdrži za vse življenje, prebavljanje želodca nadkriljuje prebavljanje črev, ki se ne raztegnejo po nepotrebem, taka žival je ješča, je lepo razvita, ni podrte oblike in vampa. Na vse to se pri nas živinorejci veliko premalo ozirajo, tele odstavijo kar najprej mogoče in mu vele: Žri ali pogini! Ne pogine navadno ne, iz njega pa pač postane zamrla žival navzlic svojemu morda dobremu očetu, potem pa pridejo domišljavi šušmarji, ki učeno govore: Pasma ni za nas, ker pri nas degenerira. Pasma je lahko prav dobra, le živinorejec je slab.

Teleta morajo torej dobivati dovolj dolgo mleka, in potem, ko so pravilno odstavljena, še vedno močnih krmil. Za odstavljena teleta ni kmalu boljšega močnega krmila kakor so lanene tropine, ki imajo v sebi veliko redilnih beljakovin, lahko prebavljive tolščobe in rudninskih snovi, ki delajo močno okostje.

Stare živinoreje mora biti konec! Če naj nam živinoreja nese, moramo imeti v hlevu rastne in zgodaj dozorele živali. Zgodnja zrelost je po dobri pasmi zasnovana v mladi živini. Če naj se ta zasnova razvije, potem je predpogoj, da tisto naprej učinkuje, kar je pasmo naredilo zgodaj zrelo in rastno, in to je močna krma v mladosti.

Mi prekrizavamo na Kranjskem našo goved z dobrimi pasmami, a dober uspeh tega dela dosežemo le tedaj, če zarodu nudimo tisto, kar je vpeljane pasme dobre naredilo, oziroma ustvarilo, t. j. da teletom z ozirom na naše razmere dajemo kolikor mogoče dolgo časa v pravi meri maternega mleka, po odstavljenju pa močnih krmil. Brez močnih krmil ni umne vzreje mlade živine; če tega ne vpoštevamo, tudi najboljši biki naše živine ne naredo dobre. Še enkrat pa ponovim: Pri odstavljanju, ki se mora polagoma vršiti, je teletom takoj pričeti pokladati močnih krmil, in ko so teleta odstavljena, pa s samim senom in s slamo, poleg pese in drugih enakih krmil, tudi ničesar pravega ne dosežemo, močna krmila moramo pokladati celo prvo leto v zadostni in pravi množini. Za teleta ni kmalu boljših močnih krmil, kakor so oljne tropine, in med njimi zavzemjo lanene tropine prvo mesto. Če primerjamo sestavo in učinek tropin s sestavo in učinkom otrobov, pa dejanski uspeh vselej pokaže, da pokladanje tropin, ki so navidez dražje, manj stane kakor pokladanje otrobov. Za odraslo goved so pa orehove tropine seveda še cenejše, in najcenejše in najmočnejše so sezamove tropine. Sezamovih tropin kako govedo v pričetku res ne mara, a polagoma se vsako nanje privadi, zato se na to ni ozirati, zato naj nam bodo za zgled šviški in nemški živinorejci, ki skoraj izključno, razen mladi živini, polagajo izredno močne in zato cene sezamove tropine. Za mlado govedo pa so in ostanejo najbolj priporočene lanene tropine, ki najbolj pospešujejo rast, delajo živino zgodaj dozorelo, in ji delajo veliko in močno okostje. Gustav Pirc.

Odvračanje škode po vranah.

Imamo tri vrste vran: črno, sivo in poljsko vrano, ki jih neuki ljudje ne vedo ločiti in zato jih mečejo vse v en koš, češ, vrana je vrana, ter grehe ene vrste naprtujejo drugim vrstam.

Črna in siva vrana ne živita in ne gnezdita v velikih svojih družbah, pač se pa radi pomešata med poljske vrane, kjer pomorita veliko mladih zajcev, jerebic in koristnih ptičev, in odtod prihaja, da so za njih grehe po krivici odgovorne poljske vrane.

Poljska vrana živi in gnezditi v velikih družbah, in kjer so ugodne razmere in prilika za gnezdenje, se pojavlja v velikih jatah, ki štejejo na stotine živali.

Korist poljske vrane odločno presega njeno škodljivost. Poljska vrana uniči nebroj miši, polžev in zlasti ličink (posebno črvov, t. j. ličink rjavega hrošča) ter v tem pogledu prav gotovo več stori kakor mobilizirana šolska mladež, ki na ukaz in proti nagradi pobira rjave hrošče. Če bi ne imeli živalskih sovražnikov hroščevih ličink, zlasti vran, bi nas bil rjavi hrošč že zdavnaj pojedel, če bi človek še tako pridno pobiral hrošče.

Kjer se pa poljska vrana pojavlja v izredno mnogoštevilnih jatah, je pa vsekako zelo nadležna in škodljiva, a samo zato, ker uničuje setve. V takih krajih se je vsekako varovati njene škode, toda na pameten način. Vrano popolnoma zatreti bi bilo isto, kakor odžagati veje, ki človek na njej sedi. Prevelike množine vran je po možnosti iztrebiti, da se postrele, kar je pa pri tem prebrisanem ptiču malo uspešno; najboljšo sredstvo je razdiranje gnezdišč.

Poljske vrane kar tjavendan pozimi zastrupljati pa nikakor ni umno, ker se po eni strani veliko ne doseže, po drugi strani se pa v slučaju, če je uspeh res popoln, naredi več škode kakor koristi. Vrhutega se z zastrupljanjem vran spravijo v nevarnost druge koristne živali. Lovci so seveda za uničenje vseh ptičev iz vrste vranov, torej tudi za uničenje poljskih vran; a tej nameri je nasprotna kmetovalčeva korist, ki mora obveljati.

Ubravimo se torej prevelikemu številu vran s smotrenim razdiranjem gnezdišč, škode po vranah na obsejanih njivah se pa obvarujemo s sredstvi, ki vsejano seme delajo vranam zoprno. Ta sredstva so minij, premogov katran, kreozot itd. Ta sredstva je pa tako sitno in težko rabiti, da se jih bo hotel malokteri kmetovalec poslužiti. V Nemčiji rabijo v to svrhu z najboljšim uspehom že nekaj let neko barvilo, izdelano iz premo-govega katrana, ki se imenuje **antiavit**, ki se prav preprosto rabi.

C. kr. kmetijska družba krajska daje „**antiavit**“ v množinah po 200 gramov tistim kmetovalcem zastonj za poskušnjo, ki hočejo svoje setve s tem sredstvom obvarovati pred vranami, in sicer s pogojem, da bodo svoječasno poročali o uspehu.

Antiavit je sredstvo, ki varuje vsejano seme, da ga ne izključujejo vrane, kokoši, vrabci, golobi itd., kajti z antiavitom barvanega semena ptiči ne jedo.

Raba je prav preprosta. Del antiavita se vzame na 100 delov vode. 100 gramov antiavita se n. pr. raztopi v 10 litrih vode v kaki leseni posodi, ki ni več za kaj drugega porabna. Z mešanjem z lesenim drogrom se pospeši topljenje antiavita, ki se počasi v vodo vsiplje. Dasi se antiavit raztopi v mrzli vodi, je vendar še bolje vzeti vročo ali celo vrelo vodo, ker se v taki najhitreje popolnoma raztopi. Železne posode, ki niso znotraj pocinjene ali posteklenjene, naj se ne rabijo. Na primernem prostoru naj se 100 kg semena poskropi na kak način, n. pr. z vrtno škopilnico ali s trsno škropilnico z 10 litri antiavitove raztopine, potem

se seme dobro premeša, da je zanesljivo vse pobarvano, in se pusti ponoči razgrnjeno, da se posuši. Dež antiavita ne izpere.

Zelenih rastlin, sadik, ki se poškrope z antiavitovo raztopino, se ptiči ogibajo in jih ne kljujejo.

C. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani ima le omejeno zalogo antiavita zastonj na razpolaganje, zato ga dobe v množinah po 200 gramov za poskus le tisti družbeni udje, ki se takoj priglase, in sicer po vrsti prigrasitve in dokler bo kaj zaloge.

Sredstva proti spomladni pozebi trt.

Spisal B. Skalicky, c. kr. vinarski nadzornik za Kranjsko.

(Konec.)

V 15. številki časopisa Neue Weinzeitung iz letošnjega leta priporoča vinarski nadzornik Kober zoper slano popirnatost pokrove iz lepenke, ki jih po njegovem nasvetu izdeluje tvrdka Ferdinand Marschner na Dunaju (Wien, VI., Getreidemarkt Nr. 1.) 100 komadov po 8 K. Ti oboji bi pa bili za našo visoko trtno vzgojo s šparoni veliko premajhni; z večjo velikostjo bi se pa seveda primerno podražili.

Končno naj še omenim, da tudi posamezne zlahtne trtne vrste niso proti pozebi enako občutljive. Od neke strani se je lani celo čulo očitjanje, da je poškodbe vsled mraza na trtah kriva vpeljava bolj zlahtnih trt k nam. To očitjanje seveda ni utemeljeno, kajti med novovpeljanimi trtnimi vrstami je skoraj večina takih, ki bolj pozno odganjajo, dočim je med starimi domačimi vrstami mnogo takih, ki zgodaj odganjajo, in te so ravno tudi najbolj hudo pozeble. Naj omenim tu zlasti domačo vrsto žametasto črnino ali kavčino, ki je po mnogih vinogradih, zlasti v kostanjeviškem in krškem okraju, najbolj razširjena. Ta vrsta zgodaj odganja in pozno zori, dočim druga k nam vpeljana črnina, to je portugalka, pozno odganja in zgodaj zori. Med domačimi pozno odganjajočimi vrstami je omeniti posebno kraljevino, med tujimi pa zlasti rizling, zastavico in silvanec, ki so leta 1913. poleg portugalk mraz najbolj prestale.

Dočim hud pozen zimski mraz nastane navadno le ob dežju, burji, snegu sredi ali v drugi polovici aprila in po njem dostikrat (kakor n. pr. leta 1913.) višje lege bolj trpijo kakor nizke, nas slana obišče navadno bolj pozno, namreč v začetku ali sredi majnika. O slani govorimo le tedaj, kadar se ob tihih spomladnih nočeh ohladi zrak pri tleh kvečjemu na 2° do 3° R pod ničlo.

Najrajša nastane slana na Dolenjskem takrat, kadar vsled mrzlega vetra (burje in dežja) višje hribe (Kum, Gorjance, Kočevske hribe itd.) pobeli sneg.

Ob snegu na hribih se zrak ohladi, in ker je mrzel zrak težji od gorkega, steka v dolino. Ker nizke lege poleg tega tudi več gorkote izžarivajo kakor višje, zato slana najbolj škoduje v nizkih, zlasti proti vzhodu ali severovzhodu obrnjenih legah, ki so že zaraditega bolj mrzle, ker so izpostavljene mrzlim vetrovom.

Proti slani lahko rabimo vsa prej navedena sredstva. Najboljše sredstvo proti njej je pa tam, kjer se da izvesti, kajenje.

Kajenje ima namen, da se napravi nad trtami in med trtami gost dim, ki jih brani nalik gosti megli pred naglim in močnim izžarivanjem gorkote. Zato učinkuje kajenje le ob tihem, brezvetrnem vremenu, ko

toplina ne pade dosti pod 2° pod ničlo, ne more pa koristiti pri hudem zimskem mrazu, zlasti ne ob burji in snegu.

S kajenjem se mora pričeti še ponoči, dokler toplina še ne pade dosti pod 2° R nad ničlo in se mora nadaljevati tudi nekaj časa po solnčnem vzhodu proti naglemu segrevanju trt po solnčnih žarkih. Dim ima torej nalogo, da nadomesti meglo, ki je v hladnih spomladnih nočeh najboljšo sredstvo proti slani.

Da se doseže dovoljen uspeh pri kajenju proti slani, je treba zlasti dvojega, in sicer dobre organizacije in discipline udeleženih vinogradnikov in pravilnega zvrševanja kajenja.

Kar se prve zadeve tiče, moram omeniti, da posameznik ali le maloštevilna udeležba pri tem delu nič ne izda. Treba je, da se kajenja udeleže vsi vinogradniki dotične vinske gorice ali vsled enake lege skupaj spadajočega ozemlja.

Na Nižjem Avstrijskem in na Nemškem, kjer so vinogradniki v to svrhu primerno organizirani, imajo celo posebna slanobrambna društva, podobna našim gasilnim društvom.

Te slanobrambe poslujejo takole: S pomočjo psihrometra, priprave, ki obstoji iz dveh toplomerov, enega suhega in enega mokrega (priporočam Mareschev slanomer, ki se dobiva pri tvrdki H. Kapeller na Dunaju V/1, Franzensgasse 13), se da že na predvečer dognati, ali bo prihodnjega dne slana ali ne, oziroma, ali je nevarnost, da slana lahko nastane. Kadar načelstvo slanobrambnega društva vidi, da je nevarnost slane, obvesti o tem svoje ude. S strelom, z zvonjenjem ali bobnanjem se da ponoči znamenje za pričetek poslovanja. Slanobrambovci odidejo, preskrbljeni s potrebnim orodjem in snovmi, na mesto, kjer se razpostavijo na določena mesta. Tam navadno najprej izkopljejo majhne jamice, kjer pripravijo snovi za kajenje (katran, šoto itd.).

Na dano drugo znamenje pričnejo s kajenjem, ki ga toliko časa vzdržujejo, dokler se zopet z dogovorjenim znamenjem ne odpokličejo.

Glavna načela pri zvrševanju kajenja so naslednja:

S kajenjem se prične, kadar pade v tihi jasni noči kmalu popolnoči toplina na 1° C do 2° C, nad ničlo. Kadi se pa toliko časa, dokler po solnčnem vzhodu zračna toplina ne doseže zopet 1° C do 2° C. Če je trta malo ozebla, se kadi še dlje, da se zabrani naglo segrevanje po solnčnih žarkih.

Ognji se napravijo v razdalji 10 do 20 m v 100 do 200 m oddaljenih črtah. Ta razdalja je pa odvisna od lege vinogradov, od potov, ki se na njih navadno kuri, dalje od tega, od ktere strani sapa vleče itd.

Za kajenje se rabijo snovi, ki le počasi gore in se močno kade, na pr. katran, smrečje itd. Na ogenj se meče mokro listje, gnoj, mah, vejevje itd., vse le s tem namenom, da se dela gost, težak dim, ki se vlega med trte in se ne dviga kvišku.

Če je kajenje splošno, to se pravi, če se ga po-primejo vsi vinogradniki in ga vestno in marljivo zvršujejo, potem prinese navadno zelo zadovoljiv uspeh. Znani so slučajji, ko je toplina tekom noči padla na 2° pod ničlo in so se s kajenjem vendar vinogradi obvarovali pred pozebo.

Naj bi se tega sredstva posluževali pri nas vinogradniki povsod tam, kjer jim preti nevarnost, da jim slana uniči letino, kajti z razmeroma majhnimi stroški se lahko ubranijo velike škode. Povsod tam, kjer bi se hoteli vinogradniki organizirati v slanobrambna društva,

je pisec tega spisa pripravljen, da jih natančno pouči in izvežba v vsem.

Vklub kajenju se pa večkrat lahko zgodi, da trte tu pa tam malo ozebejo in so take, kakor bi bile opaljene. V resnici nastane pri pozebi izsušenje nekterih listovih tkanin, ker jim mraz odtegne vodo. Če ima list priliko, da se voda v njem zopet polagoma odtaja in da jo listne stanice zopet lahko posrebujejo, je škoda po mrazu seveda veliko manjša, kakor če se mrzli trtni deli naglo odtajajo.

Zato se ne sme — kakor je bilo že rečeno — s kajenjem prehitro prenehati, temveč se nadaljuje toliko časa, da se tajanje le polagoma vrši, kar bi solnčni žarki preprečili. Iz enakega vzroka se od mnogih strani tudi priporoča, da se ozeble trte pri nastalem tajanju z vodo poškrope. Zanimivo je, kar mi je slučajno ravno med pisanjem tega spisa sporočil preprost kmečki vinogradnik s Štajerskega. Gospod Matevž Turnšek iz Šešič, p. Sv. Pavel pri Preboldu, mi je namreč med drugim pisal: „Oprostite, gospod nadzornik, da si kot preprost vinogradnik dovoljujem Vas na nekaj opozoriti, kar Vas bo gotovo zanimalo. Če nastane majnika meseca suh mraz, slana, in trte malo pozebejo, zelo koristi, da se takrat, ko gre mraz že nazaj (kadar se prične tajati), poškrope z mrzlo vodo, kar smo pri nas izkusili.

Dokler zmrzuje, se ne sme škropiti; to bi bilo jako napačno in bi še bolj škodilo. Saj se na toplomeru itak vidi, kdaj mraz ponehuje (namreč, kadar kaže toplomer, viseč $\frac{1}{2}$ m nad zemljo, 0°), in takrat je treba začeti s škropljenjem. Neki vinogradnik je pri nas prezgodaj začel škropiti, pa mu je trtje še bolj pozeblo, njegovemu sosedu pa, ki je škropil v pravem času, je ostalo trtje popolnoma sveže, samo dve brajdi, ki jih je pustil nepoškropljeni, sta mu zmrznili.

Zato naj bi imel vsak vinogradnik v času slane vodo pripravljeno, da lahko hitro škropi, ko pride čas. Tam, kjer solnce vinograd najprej obsije, je treba najprej začeti in hitro delati. Kdor bo več poškropil, bo več ohranil pred pozebo.“

Pređen sklenem ta spis, naj izpregovorim še nekoliko besed o tem, kako naj vinogradnik ravna, kadar mu je spomladni mraz trte že poškodoval.

Izkušnje zadnjih let, zlasti leta 1913., so nam pokazale, da tudi tedaj, če je navidez vsa trta ozebla, ni še vse uničeno, da se še vedno lahko pričakuje nekaj pridelka in da je dostikrat mraz trti manj škodoval, kakor bi človek na prvi pogled mislil.

Stopnje pozebe so lahko različne in zato je različna tudi škoda.

Po vsaki elementarni poškodbi (uimi) velja pravilo: ne se prenačljiti!

Kako nespametno so na pr. ravnali tisti gospodarji, ki so leta 1913. takoj po pozebi porezali vse šparone! To so gotovo pozneje, ko so videli pri sosedih v kljub pozebi še precej grozdja na trti, sami uvideli. Torej vse s preudarkom in ne z neumestno otročjo jezo, velja zlasti tukaj!

Če pozebe trta takrat, ko je komaj pognala, moramo predvsem pomisliti, da še mnogo, zlasti ob vznožju mladike stoječih oces ni bilo toliko razvitih, da bi jih bil mraz lahko uničil.

Da, celo tam, kjer je trta napravila že majhne poganjke in se nam vidi, da so ti popolnoma uničeni, se lahko varamo, kajti dostikrat je ozebel poganjek le na svoji površini, srček njegov je pa ostal zdrav. Tak poganjek se bo torej lahko razvil v normalno mladiko.

Pa tudi če pozebe poganjek iz glavnega očesa, ne smemo pozabiti, da ob vsakem glavnem očesu stojite še dve stranski očesi in da bo vsaj eno oko gotovo pognalo in še celo lahko precej zaroda nastavilo, ki nam utegne — kakor smo videli leta 1913. — še prav lepo grozdje dati. Torej ne se pre nagliti, in kar storimo, prej dobro premislimo.

Najbolje je po nastalem mrazu toliko časa počakati, da zopet nastane normalno vreme in da lahko zanesljivo presodimo škodo. Kadar se pa škoda zanesljivo razloči, potem je pa, zlasti če se priporoča trto nanovo obrezati, to delo hitro izvršiti, ker tu dolgo odlašanje lahko škoduje. Če opazujemo pozebljene trte, so mogoči naslednji slučajji:

1. Očesa zmrznejo še v volni, to je takrat, kadar so se pričela napenjati. Potem je z gotovostjo pričakovati, da poženejo stranska očesa, ki dajo tudi nekaj pridelka. Če so pa zmrznila glavna očesa že pozimi, potem navadno stranska očesa niso rodovitna.

2. Trta je pognala že 3 do 5 cm dolge poganjke, ki so zmrznili. Pri tem navadno stranska očesa vsaj deloma ostanejo zdrava in tudi vsaj nekoliko obrodijo. Nepoškodovane poganjke pustimo pri miru, zmrzle oberemo, da stranska očesa, ki stoje pri njih, lahko odženejo. Enako oberemo pozneje tudi poganjke iz starega lesa, kolikor jih trta ne potrebuje.

3. Trta je pozebla, ko je odgnala 15 do 25 cm dolge poganjke le ob vršičkih in zarod ni pozebel. V tem slučaju se poganjek čim prej mogoče odščipne do zdravega mesta, da se zabrani nadaljnje sušenje, ker se sicer kmalu posuši tudi zarod. Poganjek se odščipne nad kakim očesom nad zarodom, da to oko lahko odžene in podaljša poganjek v mladiko.

4. Trta pozebe šele tedaj, ko je napravila 15 do 25 cm dolge poganjke, in pozebe toliko, da je zmrznil tudi zarod.

V tem slučaju je poganjke tako obrezati, da ostane le majhen, kakega $\frac{1}{2}$ cm dolg čepek, to je ostanek ozeblega zelenega poganjka. Ta čepek potem vnovič pozebe iz očesa, nahajajočih se na vnožnem obročku. Tudi v tem slučaju, zlasti če se obreže kmalu po pozebi, se dobi nekaj pridelka, rezati se pa mora čisto nakratko, le na obroček.

5. Poganjki so dosegli že dolžino 35 do 60 cm in so pozebli na vršičkih. V tem slučaju ni treba posebne pomoči, ker se ozebli del sam zasušijo in odpade, zadnje zdravo oko pa požene.

Ozeble trte zahtevajo tudi pozneje pravilnega oskrbovanja. Predvsem je treba pomisliti, da vsled pozne pozebe trta močno oslabi, da se mora torej vse storiti, da izgubi čim manj mogoče moči. Kadar trta po mrazu zopet odžene, je predvsem treba, da ji oberemo vse one mladike, ki ne rodijo in ki niso potrebne. Vendar pa ne smemo iti predaleč. Pri starejših trtah moramo pustiti vsaj 5 do 6 močnih mladik, ker sicer trta ne more prebaviti vse iz zemlje dohajajoče hrane, kar jo še bolj moti v razvoju in ji lahko zelo škoduje. Čim močnejše so trte v vinogradu, tem več je treba pustiti na trti mladik. Če ni zadosti onih, ki so obrodile, se puste tudi druge, pri čemer je pa treba gledati na to, da tako stoje, kakor je treba za nadaljnje obrezovanje in za vzgojo trte. Pri narezovanju šparonov v prihodnjem letu moramo biti previdni in moramo vedno gledati na to, da stoji mladika, ki iz nje narežemo šparon, na dvoletnem lesu, ker je znano, da

so šparoni iz takih mladik bolj rodovitni kakor oni, ki stoje na starem, to je večletnem lesu.

Poleg pravilnega obrezovanja in mandanja (obiranja) je treba trti pomagati tudi z gnojem.

Dobro rejena trta bo vsako poškodbo laže prestala kakor gladujoča. Če pognojimo koj po mrazu vinograd s 40 kg čilskega solitra, oziroma 50 kg žveplenokislega amoniaka (amonijeve soli), 100 kg superfosfata in 50 kg 40 % kalijeve soli na četrt hektara (2500 m²), bo trta posledice mraza lahko prestala in zarod, ki je po mrazu ostal, se bo krepko razvil in bo dal lepo grozdje.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pismeno, če je priložena oznaka za odgovor. Odgovarja se edino le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčeve ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priložena 1 K v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 11. Koliko resnice je na govoric, ki je pri nas razširjena, da se kaka stara kokoš izpremeni v petelina? Jaz vobče na podobne govorce ničesar ne dam, a v tem slučaju sem se sam prepričal, da je kokoš začela peti kakor petelin in je dobila na repu zakrivljena peresa. (K. R. v D.)

Odgovor: Na dotični govoric je vsekako nekaj resnice. Spol je lastnost, ki jo žival podeduje od svojih staršev kakor vsako drugo lastnost. Zarod dobi vsako lastnost od očeta in matere in tako tudi spol, vendar se kakovost podedovane lastnosti včasih zvrže po očetu, včasih pa po materi. Opozorimo Vas na spis o podedovanju v 11. in 12. številki „Kmetovalca“ iz leta 1912. Žival podeduje od svojih staršev moški in ženski spol, in tista žival, ki pri njej nadvladuje ženski spol, dobi vse notranje in vnanje lastnosti ženske živali, dasi je moški spol tudi v njej skrit, ki pa ne pride do veljave. Spolnost odločijo klicne žleze, ki so pri moških živalih moda, pri ženskih živalih pa jajčiče. Če pri kokoši iz ktere kakoli vzroka, n. pr. vsled starosti ali bolezni, na jajčiču ta klicna žleza postane krnjava, pa se prično razvijati skrite lastnosti moškega spola. Taka kokoš prične peti kakor petelin, dobiva dolga zakrivljena peresa v repu in se celo privadi kokoši voditi kakor petelin. Tako pretvarjanje, ki se pri kokoših imenuje petelinavost (arrhenoidie) se pri živalih obojega spola mnogokrat opazuje.

Vprašanje 12. Jaz se ravnam pri porodu telet po navodilih, ki jih berem v „Kmetovalcu“, in z največjo pozornostjo ravnam s popkom novorejene živali. Pomagam in svetujem tudi sosedom, vendar pri nas jako veliko novorojenih telet pogine, in sicer po mojem mnenju zato, ker se ljudje drže starega kopita, da tele prvih 24 ur ne sme pri kravi sesati in sploh ničesar jesti. Ali je moje domnevanje pravo? (J. D. v Ž.)

Odgovor: Vaše domnevanje je prav gotovo pravo, kajti tele mora takoj, ko more sesati, dobiti prvo kravje mleko, t. j. mlezvo, ki ni le silno redilna, ampak tudi za teleta potrebna, da se tele kolikor mogoče hitro otrebi tistih snovi, ki so z njimi napolnjena čreva novorojenega teleta. Tele prve ure more le malo zaužiti, zato pa mora biti tisto izredno redilno in mora očiščujoče učinkovati. Če

pa tele 24 ur strada, pa prvič ne dobi redilne in zdravilne mlezeve in drugič se preveč nasesa in mleko ne pride samo v širiščnik, ampak tudi v še ne razviti vamp, ki ni ustvarjen za prebavljanje mleka, zato se tamkaj kisa, povzroča napejnanje in končno tudi lahko zastrupljenje, če mlečna beljakovina vsled pritiska pride naravnost v kri, namesto da bi se v prebavilih pravilno pretvorila in prišla pretvorjena skoz jetra potom presnavljanja v kri. Pri takem ravnanju, kakor je pri Vas običajno, ni torej nič čudno, če teleta navzlic pravilnemu ravnanju pri porodu vendarle bolehalo in jih mnogo pogine.

Vprašanje 13. Kupil sem konja, ki ima v grivi na vratu neke vrste uši. Kako bi konju pregnal uši, ne da bi se poškodovala griva? (L. M. v K.)

Odgovor: Konj ima na grivi svoje vrste uši, ki na drugih živalih ne ostanejo in ne živijo. Konjske uši so zato kakor vsake druge. V kaki večji prodajalni tobaka kupite tobačnega izvlečka ter naredite iz njega na ta način tobakovo vodo, da eno žlico tobačnega izvlečka dobro pomešate z litrom vode. S tako tobačno vodo dobro zmočite vsa ušiva mesta, pa prav gotovo vsaka uš pogine, ki jo ta voda vso zmoči. Prve tri dni vsak dan po enkrat to delo ponovite, pozneje pa vsakih pet dni, dokler uši ne izginejo. Tobakova voda namreč ne uniči gnid in marsiktera uš pade s konja ter pozneje nazaj prileze, zato je treba mazanje ponavljati, da se uničijo ostale uši in one, ki pozneje izlezejo iz gnid. Tako ponovno mazanje velja sploh za vsa sredstva proti ušem. Kdor ne upošteva tega, ne bo nikdar imel pravega uspeha. Če ima pa konj na ušivih mestih kako odprto rano, n. pr. prasko vsled drgnjenja, pa tobačne vode nikar ne rabite, ker je hud strup za kri. Namesto tobačne vode se lahko rabi voda, ki se je na njej kuhalo seme ostrožnika, ki se dobiva v vsaki lekarni. Hitro učinkujoče sredstvo proti ušem je maža iz živega srebra, ki se tudi dobiva v lekarnah. S ta mažo se ušiva mesta dobro natro in se potem čez par ur z milnico temeljito sperejo. Ta zelo strupena maža se sme le redkeje natreti, da se žival s živim srebrom ne zastrupi. Prav izborno in tudi hitro učinkujoče sredstvo proti ušem vsake vrste je bencin, ki živalim nič ne škoduje, toda z njim je prav previdno ravnati, in sicer le podnevi in nikdar ne pri luči ter ne sme biti nihče zraven, ki kadil smotko, kajti bencinovi plini, pomešani z zrakom, so silno vnetljivi. Steklenico z bencinom je sproti zapirati in jo je imeti hranjeno na prav varnem mestu.

Vprašanje 14. Prosim navodila, kako se dela, oz. kuha iz krompirja špirit? (F. K. v Z.)

Odgovor: Za izdelovanje špirta iz krompirja so potrebne posebne naprave in priprave, ki se jih majhen kmetovalec ne more poslužiti, kajti izdelovanje špirta iz krompirja je tvorniško podjetje, ki se le tedaj izplača, če je tvornica dovolj velika. Kratko povedano je način izdelovanja špirta iz krompirja naslednji: S pomočjo pare se krompir razkuha, in sicer tako, da se njegov skrob izpremeni v klej. Ta klej se potem mora izpremeniti v sladkor, in sicer s pridevkom ječmenovega sladku, ki ima v sebi neko snov, ferment z imenom diastaza, ki to pretvorjenje izvrši. Na ta način se dobi sladka krompirjeva žonta, in če se pridenejo drože, pa sladkor pokipi, t. j. se razcepi v alkohol in ogljikovo kislino. Iz pokipele žonte se potem izkuha z vodo pomešani alkohol, ki je špirit. Ta špirit ima pa še razne druge primesi, ki ga delajo nerabnega, in zato je sirov krompirjev špirit treba v posebnih aparatih še očistiti.

Vprašanje 15. V svoji strojarni kurim s čreslom, zato imam veliko pepela. Kakšno gnojilno vrednost ima čreslov pepel? (V. R. v R.)

Odgovor: Vi rabite bržkone čreslo iz smrekove lubadi. Njen pepel ima v sebi kakih 10% kalija in 5% fosforove kisline. Rabljeno čreslo je vsekako kolikortoliko izluženo, zato lahko računate, da ima pepel iz rabljenega čresla kvečjemu še $\frac{2}{3}$ omenjenih hranilnih snovi v sebi v primeri s pepelom iz suhe smrekove lubadi.

Vprašanje 16. Imam tri leta staro kravo, ki je prvič storila minulo poletje in se pri molži jako čudno vede. V pričetku ni nič rada tele dojila ter je brcala. Domneval sem, da jo šegače in da se končno privadi. Sedaj je pa že pet mesecev po teletu, je sicer nekoliko mirnejša, vendar še vedno brca, in ko se prične molsti, se skrči kakor bi imela velike bolečine v vimenu. Na vimenu ni videti in čutiti nič zateklega ali bolečega. Krava ja zelo občutljiva, če jo kdo potipa na križ ali hrbet, hitro odmakne in maje z glavo. To dela tudi pri molži in se šele tedaj umiri, kadar pripusti mleko, vendar pa med molžo vedno vzdiga nogo. Včasih mleko zadržuje in se mora dlje časa molsti, da ga pripusti. Mleko menjava svoj okus; včasih je grenko, včasih pa zopet dobro. Krava ni nič kaj ješča, ne pije rada vode in se ne redi. Kaj mi je početi, da se krava umiri, da bo rada jedla in bo dajala dobro mleko? (A. K. v Z.)

Odgovor: Kaj pravega bi Vam mogel povedati le živinozdravnik, ki bi kravo natančno preiskal. Občutljivost na hrbtu in na križu da sklepati na kako živčno bolezen. Iz popisa bolezní se pa da sklepati tudi na vnetje sluznice v enem ali več seskih. Ta bolezen je pri nas zelo redka. Vnetje sluznice v sesku se vnanje ne pozna, povzroča pa kravi velike bolečine, ker so čunice v sesku zvezane s celim živčevjem živali. Taka oteklina, ki se večinoma nabaja na spojnem koncu seska, povzroča semtertja gnojenje, sluznica postane krastava in gnojne snovi pridejo v mleko, ki ga razkrajajo in povzročajo, da je grenko. Krastava sluznica zamaši sesek in zato včasih ne priteče mleko, dokler se kraste vsled molže ne odlučijo in se tuljava seska ne odpre. To bolezen more ozdraviti le živinozdravnik, ki sesek iztrebi in da navodilo, kako je vnetje sluznice zdraviti. Če je naše domnevanje pravo, seveda ne moremo jamčiti, zato je najbolje, da pokličete živinozdravnika.

Vprašanje 17. Orebove tropine so različne barve in so včasih precej bele, včasih pa zelo temne barve. Pri nas je razširjeno mnenje, da so orebove tropine tem boljše, čim svetlejša barva so in da temnobarvane orebove tropine niso pristne in imajo sleparske primesi. Kakšne barve so prave orebove tropine? (F. H. v Z.)

Odgovor: Barva orebovih tropin nikakor ni odločilna za njih pristnost. Orebove tropine so ostanki, ki se dobivajo pri izdelovanju olja iz podzemeljskega oreha. Podzemeljski oreh je rastlina vročega podnebja in prihaja k nam večinoma iz Srednje Afrike. Ker je pot zelo dolga in ker sveži podzemeljski oreh postane kmalu rad žarek, zato pošiljajo k nam večinoma umetno pri ognju sušene podzemeljske orehe, in ker nimajo v to svrhu primernih peči, prihaja k orehom dim, kakor v naših starih sušilnicah za sadje. Tropine iz tako sušenih orehov so seveda bolj temne barve. Pošiljajo se pa tudi na solncu sušeni podzemeljski orehi, ki dajo čisto bele orebove tropine, ki se dobivajo v trgovini pod imenom „rifisk tropine“. Vsled dolgega pota in zlasti vsled velike vročine na parnikih se pa tako posušeni orehi kaj radi pokvarijo, postanejo žarki in potem so tudi njih tropine žarke, dasi so lepo bele, a so lahko zdravju živine škodljive. Iz tega vzroka so nam orebove tropine, če so drugače pristne, ljubše temne barve kakor svetle ali celo bele.

Vprašanje 18. Koliko tehta 1 kubični meter sena? (A. L. v V.)

Odgovor: Po 4 do 5 mesečnem ležanju na skednju tehta kubični meter dobrega travniškega sena 65 kg, konjskega sena 57 kg in dobre otave 70 kg. Seveda so ta števila le povprečna, kajti samoobsebi je umevno, da je seno spodaj bolj stisnjeno in zato težje kakor zgoraj.

Vprašanje 19. Zakaj se prasiči, ki se pitajo, nič kaj ne debelijo, dasi dobivajo dovolj krme, in sicer po štirikrat na dan korenje in krompir, pomešan z oblodo iz koruzne moke? Prasiči so nemirni, rijejo po hlevu in glodajo lesena korita. (M. K. v S.)

Odgovor: Vaši prasiči bržkone niso popolnoma zdravi in utegnejo imeti pokvarjena prebavila ali pa kako bolezen presnavljanja. Nezadostna snaga koritov, ki so v njih gnili in skisani ostanki krme, lahko povzročijo bolezen v prebavilih, zlasti preveliko množino kisline v želodcu. V tem slučaju skrbite za popolno snago in otopite preobilno kislino v želodcu s pokladanjem v moko zdrobljene krede. Če imajo prasiči bolezen presnavljanja, prihaja ta od nezadostnega pokladanja njim primernih beljakovin in od nedostatka rudinskih hranilnih snovi. Poskusite prasičem pokladati ribjo moko, ki jo dobite pri naši družbi, in kot zdravilo jim dajte klorovega kalcija, ki ga dobite v vsaki lekarni. Klorovega kalcija je dati prasičem na dan po 1 gram za vsakih 10 kilogramov žive teže.

Vprašanje 20. Moja kobila, ki je bila zaskočena konci aprila lanskega leta in bi torej morala storiti letos konci meseca marca, je že sedaj pričela dobivati veliko vime in iz njega semtertja kaplja mleko. Ali je to naravno, če breja kobila toliko prezgodaj prične dobivati polno vime, ali bo morda zvrгла in ali utegne temu biti vzrok precej naporna vožnja, ki jo je kobila v zndnjem času imela, kajti vozil sem les z gora? (F. V. v B.)

Odgovor: Če plod v maternem telesu pogine, kar ni nič redkega in se celo lahko pripeti, če mora breja kobila prenaporno delati, potem se pokažejo tisti znaki kakor pri porodu, kobila prične dobivati polno vime, ki se v njem že mleko tvori, in kmalu potem pridejo popadki, ki izženejo mrtvi plod, t. j. kobila izvrže. Da kobila dobi pred časom polno vime, pa more biti še drug vzrok. V jajčnih kožah, ki v njih živi plod v maternem telesu, so snovi, ki povzročajo delovanje mlečne žleze, in če te snovi po naključju pridejo v materno kri, pa vzbude delovanje mlečne žleze, vsled česar se vime napne in izceja mleku podobno tekočino. Tak slučaj je brezpomemben in se mnogokrat pojavlja pri naših domačih živalih.

Vprašanje 21. Trije posestniki imamo skupaj travniško parcelo in se glede košnje sena, oziroma užitka te parcele, med sabo menjavamo. Ta travniška parcela je zelo zane-marjena, zato zahtevam, da se razdeli, da bom potem mogel svoj delež bolje obdelati. Solastnika pa k razdelitvi menjevalne parcele ne privolita. Ali jih je mogoče na kak način k razdelitvi skupne parcele prisiliti in kam se je v to svrhu obrniti. (J. O. v N.)

Odgovor: Ker ste le trije sosesestniki menjevalne parcele, zato po zakonu zadostuje, če le eden izmed Vas zahteva razdelitev. Glede razdelitve se je obrniti na c. kr. krajnega komisarja za agrarske operacije v Ljubljani.

Vprašanje 22. Kaj je vzrok, da je eden mojih čebelnih plemenskih panjev tako silno nemiren, silni tudi v mrazu iz panja in so čebele močno napihnjene? Vzemil sem ga na medu in sladkorju. (A. M. v K.)

Odgovor: Vzrokov, da čebele sedaj v tem hudem mrazu silijo iz panjev, je mnogo. Pravega pa ni mogoče pogoditi drugače, kakor da bi se panj videl vsaj od zunaj. 1. Včasih čebele že prav zgodaj začno zastavljati zalego in vsledtega

potrebujejo veliko vode. Če v tem slučaju prezimujejo še na slabem medu ali če je panj tak, da se v njegovi notranjosti na stenah ne napravi rosa, se lahko zgodi, da čebele trpe hudo žejo in vsledtega silijo iz panja ob vsakem vremenu. Odpomoč: Pokladanje vode, n. pr. z gobo itd. 2. Če čebele kaka stvar močno razburi (miši, ki pridejo v panj), se napijejo medu, proizvajajo veliko vročino in silijo iz panja. Odstranitev vzroka navadno takoj pomaga, če se ljudstvo pri tem ni že popolnoma uničilo. 3. V slučaju, da ljudstvo izgubi matice, se navadno tudi razburi, vendar pri takem mrazu največkrat ostane v gruči. Odpomoč nemogoča. 4. Če čebele prezimujejo na zelo slabem medu in se že več mesecev niso mogle očistiti, se prav lahko primeri, da se nabere v čebelnem črevesu toliko blata, da ga ne morejo več zadrževati in vsledtega silijo iz panja, da bi se očistile, kar pa seveda sedaj ni mogoče. Tudi v tem slučaju je izdatna odpomoč nemogoča, dokler ne nastopi mehko vreme, da bodo čebele lahko izletele. Kvečjemu bi se morebiti dalo kaj doseči, ko bi panj prenesli v gorko sobo in tam pustili čebelam prost izlet, da bi se očistile. Toda na ta način se redkokdaj doseže kaj povoljnega. Če se panj samodsebe ne bo umiril, je skoraj vsaka pomoč izključena, dokler je tako huda zima. Pri raznih opravilih s takim panjem bi vznemirjali še ostale plemenjake in jim lahko več škodovali kakor pa bi koristili bolniku. M. H.

Vprašanje 23. Zaradi pomanjkanja krme nameravam pokladati govedi samo otrobe, zato vprašam, koliko otrobov potrebuje na dan odraslo govedo in koliko leto staro govedo? (V. G. v K.)

Odgovor: Da goved dobi za svoje prehranjevanje dovolj hranilnih snovi, zadostuje razmeroma pičla množina otrobov, a s tako množino se govedo ne nasiti in zato ne more uspevati. Toliko otrobov pokladati, da bi bilo govedo sito, bi pa bilo veliko predrago, negospodarsko in za živali tudi skrajno škodljivo. Prebavljalni organi goveje živine so ustvarjeni za velike množine suhe klaje (sena in slame) ter se ta klaja ne da nadomestiti samo z otrobi, ki so le močno krmilo, ki dopolnjujejo nedostatek hranilnih snovi suhe klaje.

Vprašanje 24. S kakšnimi gnojili naj pognojim svet, ki je nanovo pogozden, da bodo gozdne sadike hitro rasle? Nekdo mi je nasvetoval mavec za gnojenje. Kaj porečete Vi k temu nasvetu? (A. Z. v Š.)

Odgovor: Gozdne rastline potrebujejo za uspešno in bujno rast tiste hranilne snovi kakor vse druge rastline, t. j. dušik, fosferovo kislino in kalij. Če ne gre za denar, kakor pri Vas, boste gozdne rastline najhitreje kvišku spravili, če jim gnojite s hlevskim gnojem ali z gnojnico ter obenem pognojite tudi s kakim fosfatnim in kalijevim gnojilom. Posebno dobro učinkuje na bujno rast gozdnega drevja gnojnica iz stranišča, ki se pa sme le previdno rabiti, da se korenine ne posmode. Zaraditega je straniščno gnojnico polivati le po snegu ali z vodo razredčeno takrat, ko so tla od dežja dovolj prepojena. Mavec je prazaprav le posredno gnojilo, ker njegova žveplena kislina pomaga razkrajati zemljo in tako dela hranilne snovi za rastlino užitne. Neposredno pa mavec gnoji le s svojim apnom, ki ga imate v tamošnjih tleh tako dovolj.

Vprašanje 25. Imam precej kamenito senožet, ki daje na leto le po eno slabo košnjo, zato jo nameravam pogozditi. Ali mejaši senožeti smejo ugovarjati, če senožet pogozdim? (A. Z. v Š.)

Odgovor: Glasom deželnega zakona z dne 21. februarja 1912 se sme kaka zemljiška parcela, ki jo v zmislu gozdnega zakona ni dolžnost pogozditi in in ki meji s tujimi poljedelskimi zemljišči, le tedaj pogozditi, če se ta namera

prej naznani okrajnemu glavarstvu, ki potem obvesti lastnike sosednjih poljedelskih zemljišč. Ti lastniki imajo pravico v teku šestih mesecev predlagati, da se na dotični parceli zasadi primerno širok rob z nizkim gozdom, ki ga je sekati na kratko dobo, če bi sosednja zemljišča vsled zasenčevanja utegnili škodo trpeti.

¶ **Vprašanje 26.** Petnajst pujskov mojih dveh svinj je postalo sajastih po rilcu in po nogah in tudi svinje imajo črne pege po vimenu. **Odkod prihaja sajavost prasičev in kako jo je zdraviti?** (F. V. v Z.)

Odgovor: Sajavost prasičev je posledica nalezljivega mokrega lišaja, ki ga dobivajo večinoma le mladi pujski v slabih, zatohljih, temnih in mokrih svinjakih, zlasti če so vsled kake kronijske bolezni oslabiljeni in imajo malo krvi. Predvsem je bolnim prasičem priskrbeti zdrav svinjak in dobro oskrbo. Črne kraste je previdno odrgniti s cunjico, ki je napojena z oljem. Tako označena bolna mesta je postupati s kako moko, ki vlago nase vleče in varuje kožo. Take štupe so riževa moka, moka lisičjeka, prah iz hrastove lubadi in v sili tudi vsaka druga suha moka. Če je bolezen trdovratna, se je vsekako obrniti na živinozdravnika. Zmivanja z milnico se je varovati.

Vprašanje 27. Imam velik star goveji hlev, ki bi ga rad umno uredil. Prosim pouka, kako bi to zvršil, ne da bi imel prevelike stroške, kajti sem visoko v hribih in me stavbno gradivo vsled dolge in težavne vožnje veliko stane. Sedanj hlev je sicer še popolnoma dober, ni pa tlakan, ima malo majhnih oken ter je zato zelo teman in strop je iz orehovih hlodov, ki so še popolnoma zdravi. Med hlodi so špranje in zato hlev pozimi ni posebno gorak. Najbolj se bojim delati nov strop, ker bi ta veliko stal. **Alli bi ne kazalo starega stropa v hlevu obdržati in ga ometati?** (R. J. v B.)

Odgovor: Predvsem Vas prav zelo svarimo pred tem, da bi veliko denarja vteknil v popraviljanje hleva, kajti dobiček od živinoreje ni tako velik, da bi obrestoval predrago popravilo hleva. Na vsak način tla v hlevu tlakajte in poskrbite za gnojnične jarke, ki bodo gnojnico sprosti iz hleva odvajali. Staje in jasli tako uredite, da boste po možnosti z delom pri oskrbi in krmljenju živine hranili. V prejšnjih letnikih „Kmetovalca“ najdete popisane različne notranje ureditve hleva. Priporočamo Vam tisto izbrati, ki se Vam najbolj praktična zdi za tamošnje razmere. Okna na vsak način povečajte, in sicer toliko, da pride na vsakih 20 m² hlevskih tal vsaj 1 m² okenske odprtine. Zadostna svetloba v hlevu je zelo važna. Stene hleva dajte gladko ometati in pobeliti ter pežneje dajte hlev vsaj enkrat na leto vnovič pobeliti. Če je strop Vašega sedanjega hleva še vedno dober, Vam odločno priporočamo, da takega pustite, kakršen je, kajti taki stropi najbolj pravilno prezračujejo hlev in je živina v njih najbolj zdrava, četudi hlev pozimi ni posebno gorak. Vedno je nekoliko bolj mrzel hlev za živino bolj zdrav, kakor pa slabo prezračevan soparen hlev. Če naredite okna in vrata, ki se dobro zapirajo, bo hlev tudi pozimi dovolj gorak. Nikar ne mislite, da mora goved imeti pozimi tako tople, kakor razvajeni človek v sobi.

Družbene vesti.

* P. n. gg. družbene ude nujno prosimo, da vse gospodarske potrebščine pravočasno naročajo ter se pri naročilih ozirajo na objave v „Kmetovalcu“. Družba oddaja le tiste predmete, ki jih objavlja, zato prosimo, naj naročniki ne povprašujejo po predmetih, ki jih ni v zalogi. Vsak naročnik naj natančno naznani svoj dom, pošto, oziroma železniško postajo.

* **Semenski oves**, izborno češko blago, iz visoke, mrzle lege, oddaja družba po 24 K 100 kg z vrečami vred.

* **Semenske zmesi detelj in trav**, izbrane čiste in preskušene kakovosti, ima c. kr. kmetijska družba v zalogi in jih s pomočjo državne podpore oddaja kmetovalcem po znižani ceni.— Opozarjamo na spis „Sestava in setev travnih in deteljnih zmesi“, ki ga na zahtevanje vsakomur zastonj pošljemo. Vsakdo, ki travna in deteljna semena naroči, naj sporoči, koliko posameznih semen kupi, ali pa naj naroči že narejeno zmes po nižje razvidni ceni.

* **Deteljno seme**, zajamčeno predenice čisto in potrjeno od kmetijsko-kemijskega preskušališča v Ljubljani, oddajo družba svojim udom z zavojem vred, in sicer seme domače, štajerske ali črne detelje po 2 K, in seme lucerne ali nemške detelje po 1 K 60 h kilogram.

* **Semena detelj in trav** ima družba naslednje vrste v zalogi:

domača detelja (<i>trifolium pratense</i>)	K 2—
lucerna (<i>medicago sativa</i>)	1:60
švedska detelja (<i>trifolium hybridum</i>)	1:90
hmeljna lucerna (<i>medicago lupulina</i>)	0:80
bela detelja (<i>trifolium repens</i>)	3:80
esparzeta, izluščena (<i>onobrychis sativa</i>)	0:80
francoska pahovka (<i>avena elatior</i>)	1—
angleška ljuljka (<i>lolium parranne</i>)	0:50
laška ljuljka (<i>lolium italicum</i>)	0:50
pasja trava (<i>dactylis glomerata</i>)	1:30
senožetna latovka (<i>poa pratensis</i>)	1:40
navadna latovka (<i>poa trivialis</i>)	2:40
medena trava (<i>hoclus lanatus</i>)	1:20
svetilkasta trstika (<i>phalaris arundinacea</i>)	4—
trstikasta bilnica (<i>festuca arundinacea</i>)	1:80
rdeča bilnica (<i>festuca rubra</i>)	1:40
lisičji rep (<i>alopecurus pratensis</i>)	2:40
travniška bilnica (<i>festuca pratensis</i>)	1:30
mačji rep (<i>phleum pratense</i>)	0:80
pasji rep (<i>cynosurus cristatus</i>)	1:80
šopulja (<i>agrostis stolonifera</i>)	3—
zlata pahovka (<i>trisetum flavescens</i>)	4:70
pokončna stoklasa (<i>bromus erectus</i>)	1—
zmes travnih semen za trajne senožeti	1:40

* **Severnonemško seme krmne pese** dobivajo udje pri družbi po 76 h kilogram z zavojem vred, in sicer rdečo in rumeno mamutovko in rumeno ekendorfovko.

* **Glede oddaje semen** naznanjamo, da veljajo gori označene cene z zavojem vred in s stroški za vozni list le pri naročilih nad 5 kg. Pri naročilih do 5 kg se posebej zaračunata zavoj in vozni list.

* **Plačevanje blaga.** Gg. družbenim udom naznanjamo, da se družba strogo drži načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju. Družba mora sama vse potrebščine sproti plačevati in nima sredstev, da bi mogla na upanje dajati, zato tudi opozarjamo za plačilo odgovorne podružnične načelnike, da se istotako drže tega načela in da naj skrbje za poravnavo vsakega družbenega računa tekom določenih 14 dni.

Modra galica. Prihodnjo pošiljatev dobi družba nekako sredi aprila. Cena je K 64.— za 100 kg v Ljubljani proti takojšnjemu plačilu.

Zmleto galično žveplo. Družba bo letos imela samo dvojno rafinirano ventilirano 70/80° žveplo s petimi odstotki fino zmlete modre galice. Cena je K 21.— za 100 kg v Ljubljani, dobiva se v dobrih jutastih vrečah po 50 kg. Vipavske podružnice naj naročila takoj prijavijo. V platnenih vrečah ni galično žveplo nič boljše, pač pa dokaj dražje.

Nihče ne dobi letos modre galice, ki lanske še ni plačal. Družba letos nima glavnice, da bi za galico zalagala, ker še nima pokritja za primanjkljaj, ki je nastal vsled lanskega oddajanja vinogradniških potrebščin po izdatno znižanih cenah; zato si je mogla letos nabaviti le omejeno množino blaga, ki ga more oddati le proti takojšnjemu plačilu.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 18 odstotne žlindre v Ljubljani je 7.— 19% K 7.25 100 kg.

Rudninski superfosfat s 14% v vodi raztopne fosforove kisline po K 7.— 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih na cele vagone se pošlje superfosfat franko na vsako žel. postajo, vrhutega more družba dati 25 K popusta.

Kalijevo sol po K 12.60 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 42% kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—15% kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kaljeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Amonijev sulfat po 34.—K 100 kg iz Ljubljane. To dušičnato gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krumpirju, ozimini itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Raba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozorjamo na spise: „Gnojenje vinogradov“ v peti in šesti številki in „Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna dušičnata gnojila“ v šesti številki letošnjega „Kmetovalca“.

Čilski soliter po K 30.— 100 kg iz Ljubljane.

Mešano umetno gnojilo (vinogradniško gnojilo), ki ima 10% v vodi raztopne fosforove kisline, 10% žveplenokislega kalija in 4% amonijevega dušika, oddaja družba po 17 K 50 h 100 kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki predlanskega „Kmetovalca“.)

Vrtno gnojilo (mešamo umetno gnojilo za zelenjad, cvetice in rastline v cvetličnikih), ki ima 7% v vodi raztopne fosforove kisline, 6½% čistega kalija (ne žveplenokislega) in 6½% dušika (5% amonijevega dušika in 1½% dušika solitrne kisline) oddaja družba v množinah 5 do 10 kg po 50 h, od 10 kg naprej po 40 h kg z vrečo vred.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 12 K komad in za teleta, ovce in koze po 7 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Tropine podzemeljskega oreha. Te tropine imajo zajamčeno 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 20 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlažje prebavnim rastlinskim

močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmljenje z močnimi krmili; dobivajo se v vrečah po 75 kg. Vsled ugodnega sklepa more družba dati večje množine teh tropin sedaj celo po ugodnejših pogojih, kakor oljarne same.

Lanene tropine, ki so zelo priljubljene, ima družba vedno v zalogi. Stanejo K 20.— 100 kg v Ljubljani, v vrečah po 50 kg. Družba te tropine posebno priporoča za pokladanje mlečnim kravam in teletem. V njih je 42% beljakovin in tolaščobe.

Sezamove tropine. Družba je ugodno kupila večje množine najfineje zmlatih sezamovih tropin in jih oddaja po znižani cen. K 19.— 100 kg iz Ljubljane. Te tropine družba jako priporoča. Vsebujejo jamčeno 50 odstotkov beljakovin in maščobe in se dobivajo v vrečah po 75 kg. — Priporočati je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe zadostno množino teh tropin, ker utegneje oljarne pozneje ceno vsled večje porabe znatno povišati.

Sladkornata močna krmila kot izborna okrepčujočo primes k drugim krmilom ima c. kr. kmetijska družba v zalogi ter jih oddaja le v celih vrečah po 50 kg, in sicer mešanice za pitanje govedi, prasičev ter za molzne krave po 19 K 100 kg z vrečami vred iz družbenega skladišča ali postavljene na ljubljanski kolodvor. Opozorjamo na spis „Sladkornata močna krmila“ v 2. št. lanskega „Kmetovalca“, ki pojasnjuje naravo, učinek in način pokladanja sladkornatih močnih krmil.

Ribja moka. Odslej bo imela c. kr. kmetijska družba v zalogi ribjo moko, ki je izborno močno krmilo za prasiče. Družba jamči za njeno sestavo in zlasti za okoliščino, da zanesljivo nima v sebi preveč tolaščobe. Opozorjamo prasičerejce na spis „Močno krmilo »ribja moka« kot pospeševalno sredstvo za rast in pitanje prasičev“, ki je izšel v devetnajsti številki lanskega „Kmetovalca“ in ki ga kot „Gospodarsko navodilo“ prasičerejcem in tudi perutinarjem na zahtevanje brezplačno pošljemo. Ribja moka vsebuje najmanj 50% beljakovin, 13% fosforovokislega apna in največ 3% tolaščobe ter stane pri manjših množinah 35 vinarjev kg, izvernih vrečah po 75 kg pa 34 vinarjev kg z vrečo vred. — Majhne platnene vrečice, ki vsebujejo po 5 kg, stanejo 2 kroni z vrečico in voznim listom vred, a brez poštnine.

* **P. n. gg. ude c. kr. kmetijske družbe, ki se obračajo v raznih zadevah na našo družbo, nujno prosimo, naj po možnosti vsako reč napišejo na poseben list in vsak list podpišejo ter navedó bivališče in pošto, kajti vsak družben uradnik ima svoj posel in se delajo silno težkoče, zamude in tudi zmešnjave, če so na enem istem listu pisane razne prošnje, nazočila na gospodarske potrebščine, naročila na drevje, gospodarska vprašanja itd.**

* **Naročnikom.** V sedanjem času se nam z ozirom na spomladanska dela naročitve na kmetijske potrebščine tako silno množijo, da nam jih nikakor ni mogoče takoj izvršiti. Vrhutega pa nam tvornice za gnojila vsled raznih zaprek ne morejo davno naročenih gnojil dosti hitro pošiljati. Nam samim je veliko do tega, da udom hitro postrežemo, zato prosimo naročnike, naj nekoliko potrpe, kar nam bo v kratkem mogoče vse naročitve po vrsti rešiti.

* **Trtne škropilnice** ima družba tudi letos v zalogi, in sicer dve vrsti: navadne škropilnice „Korona“ po K 22.— in škropilnice novejšje sestave „Hero“ po K 34.— komad z zabojem vred. Slednje imajo tlačilno in brizgalno napravo, ki se izsneema, so močnejše in vsestransko priporočene. Družba si je letos nabavila tudi škropilnice sestava dunaj-

ske c. kr. kmetijske družbe „Avstrija“, ki so zelo močno izdelane in zbeg svoje trpežnosti jako priljubljene. Komad stane 32 kron. Družba si je nabavila tudi nekterih potrebščin k škropilnicam, ker jih morajo posestniki starih škropilnic večkrat nadomestiti. Nova škropilnica je draga, dočim se da majhna napaka često popraviti z nadomeščanjem kakoga dela, kakor n. pr. male ventilne kroglice za Korono ali večje za Hero. Oboje stane po 18 h komad. Ventini gumi stane 8 h. Gumijeve plošče so po K 1.— Razpršilnike, ki se lahko rabijo za oba stroja, nadomešča družba po 75 h z iglo vred. Dvojni razpršilniki stanejo po K 2-60. Nova iznajdba je mrežna cevka, ki se lahko rabi pri vsaki razpršilni cevki, ne da bi bilo treba pri razpršilni cevki ali na razpršilniku kaj izpremeniti. Z mrežno cevko opremljena razpršilna cev lahko mnogo ur nemoteno deluje, ker se zamašenje dolgo zabranjuje. Komad stane 2 kroni. Kolenca so po 1 K.

* **Trtnih škropilnic za polovično ceno** odda družba nekaj komadov revnim vinogradnikom, in sicer le na priporočilo podružnic ali županstev. Tudi podružnice, zadrage in občine, ki škropilnice brezplačno posojajo revnim vinogradnikom, jih morejo nekaj dobiti po znižani ceni. Brezplačno se škropilnice ne bodo oddajale, ker ni zadostnih sredstev in ker se je družba prepričala, da večina prosilcev z brezplačnimi stroji ni ravnala tako skrbno, kakor je družba to zahtevala. Prošnje sprejema glavni odbor c. kr. kmetijske družbe do 1. majnika 1914. Ker se bodo škropilnice le do tedaj razpošiljale, se na poznejše prošnje ne bo mogoče ozirati.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Vabilo

na

-- OBČNI ZBOR --

c. kr. kmetijske družbe kranjske,

ki ko v torek, dne 14. aprila 1914 ob poldesetih dopoldne v veliki dvorani „Ljudskega doma“ (Streliška ulica) v Ljubljani.

SPORED:

1. Predsednik prične zborovanje.
2. Poročilo o delovanju glavnega odbora v l. 1913.
3. Predložitev družbenega računa za l. 1913. in proračuna za l. 1915.
4. Volitev II. podpredsednika v zmislu § 18. novih družbenih pravil.
5. Volitev novih udov glavnega odbora na mesto po § 18. družbenih pravil izstopenih, ki jim je pošla poslovna doba, a morejo zopet voljeni biti. Ta nova volitev se ima vršiti vsled prošle poslovne dobe za odbornike gg.: Mihaela Dimnika, posestnika in deželnega poslanca v Jaršah; Ivana Hladnika, župnika, državnega in deželnega poslanca v Trebelnem; Josipa Koslerja, posestnika v Ljubljani, in Ivana Pibra, župnika in deželnega poslanca v Gorjah.
6. Volitev dveh računskih preglednikov v zmislu § 22. družbenih pravil.
7. Obravnave o predlogih podružnic.

Predsedništvo c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Frančišek Povše s. r.

predsednik.

Določila pravil c. kr. kmet. družbe kranjske glede družbenih občnih zborov:

Občni zbori so pristopni edinole zastopnikom podružnic, izvoljenim v zmislu § 31., glavnim odbornikom, družbenim uradnikom, ki jih glavni

odbor določi, in poročevalcem listov. Razen teh imajo k občnim zborom pristop od glavnega odbora povabljeni dostojanstveniki in zastopniki gospodarskih korporacij.

Občnemu zboru predseduje predsednik ali njegov namestnik (§ 19.)

Da je občni zbor sklepčen, je treba, da je zastopana najmanj četrtina vseh podružnic, pri čemer je smatrati podružnico za zastopano, če je navzoč vsaj en njen zastopnik. Če občni zbor ni sklepčen, tedaj je razpisati najdalje v šestih tednih nov občni zbor, stem pristavkom, da bo ta zbor smel pri vsakem številu zastopnikov podružnic sklepati o vseh predmetih, ki se bili na prejšnjem dnevnem redu.

Na družbenih občnih zborih imajo pravico glasovati le v zmislu § 31. pravilno izvoljeni zastopniki podružnic ter vsi udje glavnega odbora.

Seja glavnega odbora dne 23. februarja 1914.

Seji je predsedoval družbeni predsednik g. komercialni svetnik Povše, c. kr. deželno vlado je zastopal g. dvorni svetnik vitez pl. Laschan, deželni odbor namestnik deželnega glavarja v deželnem odboru g. dr. Evgen Lampe, in navzoči so bili odborniki gg.: baron Apfaltrern, Bartol, Dimnik, Hladnik, Istenič, Jan, Kosler, baron Liechtenberg, Piber, Ravnkar, Rohrman in ravnatelj Pirč.

Ker je eden izmed preglednikov družbenih računov okolel in ne more več vršiti svoje naloge, je glavni odbor sklenil v to svrhu pridobiti drugega strokovnjaka in je vrhutega sklenil družbene račune dati pregledati po dveh odbornikih. V to svrhu sta bila izvoljena gospoda baron Liechtenberg in Kosler.

Ker zaradi mezdnega gibanja v tiskarnah ni bilo mogoče do konca meseca februarja izdati nobene številke »Kmetovalca«, je glavni odbor sklenil pričeti z redno izdajo lista 1. marca, ne da bi se naknadno izdale zaostale številke, zato bodo pa imele v tem letu izdane številke večji obseg in se bodo udje kakor naročniki popolnoma odškodovali.

Glavni odbor je sklenil dati pregledati vse račune, ki se tičejo lanske akcije pri oddaji modre galice, po odbornikih gg. dr. Lampetu, Hladniku in Pibru in potem neopravičene zaostanke na plačilu modre galice najprej poskusiti izterjati potom krajnih glavarstev, pri tistih pa, ki pri njih to ne bo izdalo, tožbenim potom.

Glavni odbor je sklenil uvesti poskušnje z »antiavitom« kot sredstvom proti izkljuvanju kalečega zrnja po vranah in je naročil tajništvu objavili tozadeven spis v »Kmetovalcu«.

Ker je družbeni ravnatelj kot potovalni učitelj s 1. februarjem t. l. od države vpokojen in je c. kr. kmetijsko ministrstvo za vzdrževanje potovalnih predavanj obljubilo posebno državno podporo, je glavni odbor sklenil, da v eni prihodnjih sej določi, kako naj se predlaga poraba te podpore za kmetijska potovalna predavanja potom tistih družbenih uradnikov, ki so za kmetijski pouk kvalificirani.

Redni družbeni občni zbor za leto 1913. se bo po sklepu glavnega odbora vršil velikonočni torek, 14. aprila, dop. ob 10 v »Ljudskem Domu« po sporedu, ki ga določajo družbena pravila, in bo pri tej priliki družbeni predsednik poročal o korakih, ki so se doslej od družbe storili, da se varujejo kmetijske koristi pri sklepanju novih trgovinskih pogodb.

Deželnemu odboru se je na njegov dopis sklenilo sporočiti, da se od glavnega odbora vsaka prošnja za podelitev kakoga subvencijskega bika nemudoma reši, kakorhitro so biki na razpolaganje, in glede bikov iz deželne pristave na Robežu, kadar so na razpolaganje, glavni odbor brez odlašanja prosilce takoj pošlje, da si bika izbero.

Na željo deželnega odbora se bo sprejela v zavezna pisma za subvencijske bika, ki se oddajo iz deželne pristave na Robežu, določba, da nosi stroške za vzdrževanje slučajno za plemo nesposobnega bika tisti, ki ga v reja sprejme.

Vsled dopisa deželnega odbora, ki želi izvedeti družbeno mnenje, če naj se bohinjaška goveja živina skuša ohraniti v svojih starih oblikah, oziroma lastnostih, se je glavni odbor odločno izrekel za to namero, kajti glavni odbor sam že več let stoji na tem stališču. Obenem je sklenil izdelati tozadevno strokovno mnenje

ter prositi deželni odbor, da že letos dobi okrajno glavarstvo v Radovljici navodilo, da je licencirati tudi bike, ki so kolikortoliko stare bohinjske pasme.

Glavni odbor je rešil vrsto prošelj, tičočih se pospeševanja živinoreje, in ki so take, da jih vodstvo družbene pisarne po veljavnih predpisih ni moglo samoodsebe rešiti.

Glavni odbor je oddal svoje mnenje o prizivu trške občine Žužemberk na ministrstvo proti odločbi c. kr. deželne vlade zaradi neugodne rešitve prošnje za nov semenj.

Na interpelacijo nekterih gg. odbornikov, če se je v družbeni pisarni izdelal načrt za zakon, ki se tiče konjaške obrti, kakor je bilo sklenjeno v seji 23. decembra 1912, je poročal družbeni ravnatelj, da se je sklep drugače glasil, namreč c. kr. deželno vlado naprositi, da izda na podlagi državnega zakona z dne 6. avgusta 1909, ki se tiče odvracanja in zatiranja kužnih bolezni pri živini, nov red za konjače na Kranjskem, ki bo v soglasju s sedanjimi veterinarskimi in obrtnimi zakoni. Glavni odbor je tako glaseč sklep izvršil 13. januarja 1913 in je obenem prosil c. kr. deželno vlado, da naj da kmetijski družbi in deželnemu odboru priliko izraziti se o eventualnem novem redu za konjače.

Pisarniško vodstvo je predložilo glavnemu odboru poročilo o obnem zboru neke družbene podružnice, ki želi objave tega poročila v »Kmetovalcu«, ki je pa v strokovnem oziru polemičnega značaja. Glavni odbor je sklenil, da se to poročilo ne objavi.

Prošnjo družbenega II. ravnatelja Frančiška Štuparja za upokožitev vsled bolezni je glavni odbor sklenil rešiti na podstavi veljavnih predpisov. (Konec prihodnjč.)

Seja glavnega odbora dne 19. januarja 1914.

(Konec.)

Za nove ude so priglajeni in so bili sprejeti gg.:

Vidic Ivan, pos. v Zgor. Besnici; Rozman Nikolaj, posestnik v Ravnah; Rozman Frančišek, posestnik na Savici; Stare Ivan, posestnik v Nomenju; Sušnik Josip, posestnik na Brodu; Ravnik Ivan, posestnik v Boh. Bistrici; Repinec Ivan, posestnik na Brodu; Trojar Terezija, posestnica v Bistrici; Smolej Josip, pos. v Gozdu; Penca Josip, pos. v Dol. Mokrem polju; Jakomin Ivan, posestnik v Kubedu; Vidmar Frančišek, posestnik pri Sv. Joštu; Židanek Andrej, viničar na Trški gori; Kovačič Frančišek, pos. v Malem Vrhu; Kovačič Marko, pos. v Malem Orehku; Malásek Frančišek, strokovni učitelj na kmet šoli na Grmu; Zanoškar Frančišek, pos. in kolarski mojster v Ljubljani; Pangerc Anton, pos. v Grosupljem; Ponikvar Jožef, posestnik v Cerknici; Prudič Frančišek, posestnik v Cerknici; Hren Frančišek, posestnik v Cerknici; Hočevar Anton, posestnik v Zgor. Šiški; Breclnik Alojzij, posestnik v Spod. Šiški; Perko Andrej, posestnik v Zgor. Šiški; Poglajen Matija, posestnik v Poljanah; Gorišek Bernard, posestnik v Kremenjku; Kastelic Ivan, posestnik v Oblj gorici; Fajdiga Frančišek, pos. v Subračah; Ferjan Gabrijel, posestnik v Ribnem; Mužan Ivan, pos. v Ribnem; Zupanc Jakob, posestnik v Koritnem; Gracelj Nikolaj, posestnikov sin v Ribnem; Zupanc Josip, pos. v Koritnem; Gracelj Nikolaj, posestnikov sin v Ribnem; Zupanc Josip, pos. sin v Bodeščah; Dežman Frančišek, posestnikov sin v Ribnem; Muhovec Jakob, posestnik v Bodeščah; Skumavec Ivan, posestnikov sin v Bodeščah; Rupnik Ivan, posestnik v Idrskem logu; Poženel Ivan, posestnik v Strmecu; Pirce Janez, posestnik v Zadlogu; Mikuž Andrej, pos. v Idrskem logu; Mikuž Frančišek, posestnik v Zadlogu; Blažič Frančišek, posestnik v Predgrizah; Tončič Jodok, pos. v Lomeh; Bernik Frančišek, posestnik v Bodovljah; Kalan Anton, posestnik v Subi; Hartman Frančišek, posestnik v Subi; Rupar Frančišek, posestnik v Subi; Dolenc Tomaž, posestnik v Stari Loki; Triler Matevž, posestnik v Beštru; Triler Gašper, posestnik v Virmašah; Šega Josip, pos. v Goriči vasi; Rakovec Engelbert, župni upravitelj v Ribnici; Pevec Frančišek, posestnik v Škovcu; Štular Josip, posestnik v Spod. Dupljah; Šprajcar Urban, pos. v Spod. Dupljah; Grašič Frančišek, pos. v Spod. Dupljah; Mali Marija, posestnica

v Zgor. Dupljah; Šlibar Marijana, posestnica v Spod. Dupljah; Jeglič Jakob, posestnik v Spod. Dupljah; Urbanc Josip, posestnik v Zadragi; Gradišar Marijana, posest. v Spod. Dupljah; Poljanec Frančišek, posestnik v Sebenjah; Sitar Josip, posestnik v Krizah, Bohinjec Jera, posestnica na Pivki; Jelar Anton, posestnik v Spod. Dupljah; Zaplotnik Alojzij, posestnik v Zgor. Dupljah; Svetlin Frančišek, posestnik v Št. Pavlu; Matjašič Josip, pos. v Grosupljem; Črnič Matija, posestnik v Desincu; Milavec Frančišek, posestnik v Zali; Zakrajšek Adolf, posestnik na Vrhnikih; Turk Ivan, posestnik v Ložu; Krajec Anton, posestnik v Danah; Žnidaršič Blaž, pos. v Podcerkvi; Nabrgoj Ivan, posestnik v Orehovici; Žgur Frančišek, posestnik v Porečah; Golob Josip, pos. v Volčjih njivah; Jerič Peter, posestnik v Mokronogu; Rupar Ivan, posestnik v Zburah; Strah Marija, posestnica v Mirni; Sladič Frančišek, pos. v Gor. Svinskem; Volf Frančišek, posestnik v Zburah; Majcen Aleksander, posestnik v Mokronogu; Ajdišek Martin, posestnik v Štatenberku; Kačol Josip, posestnik v Zgor. Zabukovju; Mejak Anton, posestnik v Čilpaku; Čimerman Josip, pos. v Polju; Povšič Josip, posestnik v Malkovcu; Trošt Ivan, naduč. v Tomišlju; Kosij Josip, upravitelj v Lipah; Kraševac Martin, posestnik v Tomišlju; Mavec Jakob, posestnik v Tomišlju; Pavlič Ivan, posestnik v Brestu; Kraljič Peter, posestnik v Strahomerju; Lenarčič Jakob, pos. v Brestu; Oven Matija, posestnik v Strahomerju; Milavec Josip, posestnik v Tomišlju; Svete Ivan, posestnik v Tomišlju; Peršin Josip, pos. v Tomišlju; Kumše Anton, pos. v Tomišlju; Škraba Josip, posestnik v Tomišlju; Tekovnik Jakob, posestnik v Tomišlju; Majdič Josip, posestnik v Strmicah; Sirk Jakob, posestnik v Logu; Maček Ivan, posestnik v Gorenji vasi; Kompare Anton, posestnik v Vel. Mengšu; Podlipnik Martin, posestnik v Ihanu; Kopač Matija, pos. v Žireh; Kavčič Frančišek, pos. v Stari vasi; Podobnik Matevž, posestnik v Govejku; Fabijan Andrej, posestnik v Prevolu; Grm Anton, posestnik v Plešu; Grm Ignacij, pos. v Plešu; Hočevar Frančišek, posestnik v Plešu; Ljudska šola v Hinjah; Muhič Frančišek, pos. v Hinjah; Novak Jurij, posestnik v Vrhu; Obrstar Janez, posestnik v Vrhu; Papež Tomaž, posestnik v Selih; Papež Ignacij, posestnik v Hinjah; Perko Frančišek, pos. na Hribu; Papež Karol, posestnik v Lazini; Papež Ignacij, pos. v Ratjah; Papež Jernej, posestnik v Selih; Škufca Martin, pos. v Selih; Škufca Ignacij, posestnik v Lazini; Škufca Anton, posestnik v Plešu; Turk Janez, posestnik v Prevolu; Vrhovec Stanko, nadučitelj na Hribu; Mikula Josip, posestnik v Svatnah; Mikl Ivan, pos. v Svatnah; Bertok Josip, nadučitelj v Ospu; Slavec Josip, zidar v Ospu; Gostiša Alojzij, posestnik v Gor. Logatcu; Pestotnik Frančišek, pos. v Pšajnovci; Jeras Frančišek, posestnik v Vel. Hribu; Ahlin Josip, posestnik na Ježici; D. bravec Ivan, pos. na Črnučah; Kovač Mihael, posestnik na Črnučah; Tršinar Ivan, pos. v Gor. Prekopi; Perko Frančišek, posestnik v Bevkah; Klobučar Frančišek, posestnik v Novi Sušici; Kapelj Anton, posestnik v Stari Sušici; Železnik Josip, posestnik v Gor. Košani; Žerjal Anton, posestnik v Boljuncu; Žerjal Matija, posestnik v Boljuncu; Zobec Josip, posestnik v Boljuncu; Kraljič Karol, posestnik v Boljuncu; Bandi Matija, posestnik v Boljuncu; Henigman Janez, pos. v Rakitnici; Lovšin Frančišek, posestnik v Rakitnici; Kaplan Janez, posestnik v Prigorici; Pust Frančišek, posestnik v Prigorici; Češarek Jakob, posestnik v Dolenji vasi; Tanko Frančišek, posestnik v Rakitnici; Černe Pavel, posestnik v Rakitnici; Knap Frančišek, posestnik v Svibnem; Dimnik Martin, posestnik v Svibnem; Gregorin Frančišek, posestnik v Trzinu; Kraševac Josip, pos. v Trziču; Orehek Andrej, župnik v Strugah; Pugelj Marjeta, posestnica v Podtabru; Natlačen Ivan, posestnik v Mančah; Nabrgoj Anton, pos. v Ložah; Nabrgoj Ivan, posestnik v Mančah; Fabčić Josip, posestnik v Mančah; Mrcina Ivan, učitelj v Ložah; Štampihar Janez, pos. na Luži; Jarc Josip, pos. na Luži; Zupanc Frančišek, posestnik v Vogljah; Teran Ivan, posestnik v Smokuču; Brenkuž Ivan, posestnik v Zgor. Besnici; Pisovec Jakob, posestnikov sin v Zgor. Besnici; Gornik Anton, pos. v Škrljevem; Knez Frančišek, posestnik v Prelesju; Lokar Avgust, pos. v Dragi; Tratar Frančišek, posestnik v Bistrici; Žnidar Martin, posestnik v

Brinju; Vole Andrej, pos. v Ratečah; Pogačnik Valentin, posestnik v Dobrem polju; Zupanc Frančišek, posestnik v Mošnjah; Kovačič Anton, posestnik in gostilničar v Selu; Uranič Frančišek, posestnik v Vel. Mengšu; Galičič Jakob, posestnik v Fužini; Lavrič Anton, posestnik na Gori; Lešnjak Ignacij, posestnikov sin v Šmarjah; Nabrgoj Anton, posestnik na Slapu; Vrana Martin, pos. v Dragi; Vovk Ivan, pos. v Svinjskem; Gregorčič Ivan, pos. v Lontovžu; Golmajer Janez, posestnik v Predtrgu; Valand Janko, posestnik v Predtrgu; Hočevar Josip, posestnik v Škrovniku; Janežič Marija, posestnica v Vrheku; Umek Anton, posestnik v Mladatičah; Tratar Josip, posestnik v Mladatičah; Železnik Josip, pos. v Skrovniku; Pečnik Alojzija, posestnica v Hrastovici; Medvešek Martin, pos. v Vel. Cirkniku; Ovčak Josip, posestnik v Repnjah; Beja Anton, posestnik v Globelji; Dolinšek Martin, pos. v Polšniku; Dolanec Matija, posestnik v Konjšici; Dolar Frančišek, pos. v Polšniku; Dolinšek Janez, posestnik v Ravnah; Dolanec Janez, posestnik v Košci; Hribar Martin, pos. v Sušju; Jeretin Silvester, posestnik v Prelesju; Korinšek Frančišek, pos. v Borovaku; Lilija Vekoslav, nadučitelj v Polšniku; Mrzel Janez, posestnik v Polšniku; Medved Josip, posestnik v Prelesju; Mandelj Janez, pos. v Tepah; Mohar Peter, župnik v Košci; Podrenk Janez, posestnik v Polšniku; Pirce Janez, posestnik v Zglavnici; Ribič Janez, posestnik v Borovaku; Renko Janez, posestnik v Renkah; Savšek Marka, pos. v Preski; Vodenik Alojzij, posestnik v Stranskem Vrhu; Hafner Frančišek, posestnik na Črnučah; Šuštar Šimen, posestnik na Gmajni; Avsec Jernej, posestnik v Mali Štangi; Čož Janez, posestnik na Račici; Frelj Luka, posestnik v Ščitu; Gorše Valentin, pos. v Dragovškem; Hribar Janez, posestnik na Sirmanskem hribu; Intihar Frančišek, posestnik v Veliki Štangi; Jerant Frančišek, pos. v Mali Štangi; Jug Frančišek, posestnik v Dragovškem; Korošec Josip, posestnik v Veliki Štangi; Kokovica Josip, posestnik na Sirmanskem hribu; Kokovica Jakob, posestnik na Sirmanskem hribu; Končar Marija, posestnica v Mali Štangi; Marn Anton, posestnik v Veliki Štangi; Ocvirek Jakob, posestnik na Sirmanskem hribu; Peterka Josip, posestnik v Mali Štangi; Petek Ignacij, posestnik v Mali Štangi; Planinšek Janez, posestnik v Račici; Perme Ignacij, posestnik na Sirmanskem hribu; Šircelj Anton, pos. v Račici; Trčon Frančišek, posestnik v Dragovšku; Verbajns Anton, pos. na Sirmanskem hribu; Vozelj Josip, posestnik v Mali Štangi; Tomec Herman, posestnik v Gradu; Kajdič Josip, pos. v Mlinem; Čehovin Ivan, posestnik v Kodretih; Kolenc Anton, posestnik v Dol. Globodolu; Starič Ivan, posestnik v Rihpovcu; Mavrin Ivan, pos. v Kovačič vasi; Štrukelj Frančišek, posestnik v Bečaju; Smrdel Anton, posestnik v Vel. Pristavi; Urbančič Frančišek, posestnik v Vel. Pristavi; Meglič Josip, posestnikov sin v Dolini; Wilfan Ivan, posestnice sin v Bistrici; Soklič Gregor, posestnik v Lomu; Horvat Peter, posestnik v Kotu; Žalec Ivan, posestnik v Kotu; Pograjec Matija, posestnik v Motniku; Grabnar Frančišek, posestnik v Motniku; Slapnik Anton, pos. v Kropivnici; Visiak Janko, živinozdravnik v Ljubljani; Povhe Alojzij, posestnik v Novih Ponikvah; Blažević Anton, posestnik v Novih Ponikvah; Kočvar Marija, posestnica v Novih Ponikvah; Žnidaršič Josip, posestnik v Studencu; Ljudska hranilnica in posojilnica na Vačah; Juvan Alojzij, organist na Vačah; Zorko Josip, mladenič, široka set; Dolinar Frančišek, pos. sin v Dolini; Groboljšek Josip, posestnik na Široki seti; Vozel Janez, pos. na Široki seti; Jurjevec Gašper, pos. v Podbukovju; Lovše Frančišek, posestnik v Podbukovju; Vozel Mihael, posestnik v Podbukovju; Mrva Anton, pos. na Vačah; Planinšek Martin, posestnik na Hribu; Mali Janko, posestnik v Žapšah; Škrabanja Ferdinand, posestnik v Kleniku; Kračan Jakob, pos. v Kleniku; Razoršek Martin, posestnik v Potoku; Škrabanja Janez, posestnik v Ljubeku; Škrabanja Frančišek, pos. v Hrastju; Lovše Frančišek, posestnik v Slivni; Osolnik Anton, posestnik v Slivni; Strmljan Jože, posestnik na Gori; Sušnik Andrej, pos. na Gori; Razpotnik Jože, posestnik v Dolu; Biagio Frančišek, posestnik v Dolu; Brodar Janez, posestnik v Selišah; Cirar Matija, pos. v Boltiji; Lavrič Alojzij, posestnik v Osredkih; Skobe Anton, posestnik v Ržišah;

Hribar Anton, pos. v Bukovici; Kogej Ignacij, pos. v Vojskem; Bratuž Dionizij, pos. v Gor. Tribuši; Kogej Frančišek, posestnik v Vojskem; Erjavec Frančišek, posestnik v Vojskem; Hvala Peter, posestnik v Vojskem; Vončina Frančišek, posestnik v Vojskem; Carli Janez, posestnik v Vojskem; Drešar Ivan, pos. v Nasovičah; Lap Frančišek, posestnik v Nasovičah; Kosirnik Ivan, posestnik na Klancu; Bastarda Andrej, posestnikov sin v Vrdencu; Grbec Ivan, posestnik v Mekinjah; Humar Jurij, posestnik v Vodcah; Humar Frančišek, posestnik v Vodcah; Dornig Frančišek, pos. v Zapricah; Grčar Ivan, pos. v Kamniku; Cajhen Anton, posestnik na Pšati; Trebec Ivan, pos. v Dol. Vremah; Dobnikar Frančišek, posestnik v Topolu; Košir Anton, posestnik v Topolu; Peternelj Frančišek, posestnik v Vašah; Felicijan Martin, pos. v Kompoljah; Pešec Josip, posestnik v Mrtovcu; Simončič Frančišek, posestnik v Dolenji vasi; Petek Josip, posestnik v Kompoljah; Redenšek Ignacij, posestnik v Lisičjih jamah; Marolt Frančišek, posestnik v Dolenji vasi; Salamon Frančišek, posestnik v Gruntah; Podpodec Janez, posestnik v Brezovici; Tavčar Ivan, kaplan v Čemšeniku; Drnovšek Peter, posestnik v Jesenovem; Mobar Anton, posestnik v Šemniku; Kos Alojzij, pos. v Razborcu; Podbregar Frančišek, posestnik v Mediji; Lazar Janez, posestnik v Senčni; Konšek Jurij, posestnik na Brezjah; Drnovšek Frančišek, posestnik v Aržišah; Celestina Frančišek, posestnik v Zavrhu; Sever Josip, posestnik v Orehku; Gril Ivan, posestnik v Orehku; Bergoč Matevž, posestnik v Orehku; Ivec Ivan, pos. v Omoči; Ogrizek Frančišek, posestnik v Rakitniku; Gržina Josip, pos. v Vrbici; Primec Ana, posestnica v Kosesah; Bevčič Anton, posestnik v Dol. Zemonu; Skok Janez, posestnik v Topolcu; Hrvatina Janez, pos. v Harijah; Lovrenčič Martin, posestnik v Vrbovem; Tomazič Josip, pos. v Dobrempolju; Metlikovič Vinko, mestni gozdar v Ljubljani; Bakšič Anton, pos. v Pristavi; Grm Ivan, pos. v Pristavi; Komljanec Ivan, posestnik pri Sv. Križu; Kvartuh Ivan, posestnik v Pošteni vasi; Krajni šolski svet pri Sv. Križu; Banič Anton, posestnik v Selu; Colarič Josip, posestnik na Brodu; Žugič Josip, pos. v Dobravi; Benčina Josip, posestnik v Retjah; Špolar Anton, pos. v Rašici; Bratina Josip, posestnikov sin v Ustju; Maček Frančišek, pos. na Brodu; Slavec Jakob, posestnik in župan v Dol. Logatcu; Slabe Matevž, posestnik v Dol. Logatcu; Občina Dolenji Logatec; Širca Janez, posestnik v Dol. Logatcu; Mihevc Jakob, pos. na Brodu; Jelovšek Frančišek, posestnik v Čevici; Bajec Martin, posestnik v Cerovcu; Pavlin Alojzij, posestnik v Stegnjeku; Grden Frančišek, posestnik v Gabrovki; Šurla Janez, posestnik v Gor. Lakonicah; Golobič Josip, posestnik v Vrheh; Može Martin, pos. v Stopičah; Kralj Anton, posestnik v Plemberku; Ovniček Josip, pos. v Orehku; Pečaver Anton, posestnik v Birčni vasi; Golob Anton, posestnik v Birčni vasi; Rupelj Ljudvik, dež. trav. mojster v Ljubljani; Kmet & Co. trgovina v Ljubljani; Grum Mihael, pos. v Arčičah; Markelj Šimen, posestnik v Lancovem; Zupančič Mihael, posestnik v Malih Dolah; Strajnar Ivan, posestnik v Sajenicah; Žunko Jurij, posestnik pri Sv. Križu; Čuješ Ivan, pos. v Lekmarjah; Kutin Frančišek, posestnik v Postojni; Klemenec Ivan, pos. v Postojni; Kovač Ivan, posestnik v Postojni; Burger Josip, pos. v Postojni.

R a z g l a s .

o prodaji plemeskni koz čiste sanske pasme.

C. kr. kmetijska družba ima še večje število plemeskni koz in kozlov originalne sanske pasme nemškega (hesenskega) izvora, in sicer v vsaki starosti na razpolago. Znižana cena znaša 25—60 K. Oni posestniki, ki si žilijo nabaviti sanske kože po navedeni nižani ceni, naj vložijo prošnje na c. kr. kmetijsko družbo do 10. aprila t. l. Prednost imajo kmetjski posestniki in med temi oni, ki imajo za kože primerno pašo na razpolago.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

==

KONJEREJEC.

==

Uradno glasilo samostojnega konjerejskega odseka c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Soseda Razumnika konjereja.

11. Ravnaje z žrebeti v prvih dneh.

Gidra je dobila žrebe. Vse se je srečno izteklo. Bila je to krasna živalca, ki ji je bil oče Taborso.

Ni trajalo dolgo, in živahno žrebe je vstalo ter se je radovedno oziralo okoli sebe.

„Skušajva malega Taborsa pripraviti materi k seskom,“ pravi Razumnik hlapcu. Sicer to delo ne bo prav lahko ker je Gidra precej občutljiva in se navadno v začetku nekoliko brani, pa se bo že kmalu privadila na mladiča.“

Stopil je h kobili, jo ljubeznivo božal ter ji prigovarjal, obenem pa jo je prijel za glavo. Hlapec je pripravil žrebe k seskom. Ko je Gidra začutila, da se je je mladič doteknil, se je prestrašila. Grozilno je pošpčila ušesa in je hotela okreniti glavo.

Razumnik pa ji je še bolj prigovarjal, nakar se je kobila nekoliko pomirila. Ko se je mali Taborso pravilno polastil seska in pričel sesati, je bila kobila že popolnoma mirna. Razumnik ji je zato nehal prigovarjati.

Tiho je zarezetgela in se skrbljivo ozrla na malega žrebička, ki je bil, kakor se je videlo, že precej lačen.

„Sedaj pa že pozna svoje žrebe,“ pravi hlapec, „sedaj je že dobro. Gidra se plaši le pri prvem dotiku!“

Razumnik in hlapec sta šla iz hleva.

Gidra se je sedaj zavedela svojih maternih dolžnosti. Ko je prišel drug Razumnikov hlapec v hlev in je hotel radovedno opazovati žrebe, tedaj se je Gidra sovražno zakadila proti njemu. Komaj se ji je še pravočasno umeknil. Proti Razumniku in prvemu hlapcu pa ni bila prav nič sovražna, saj sta pri porodu pomagala in sta ji spravila žrebe k seskom.

Razumnik je sedaj poskrbel tudi za dobro prezračenje hleva. Odprl je okna ob nasprotni strani, da vpadajoči, še nekoliko mrzli zrak ni padal naravnost na kobilino in žrebe.

Čez nekaj časa pravi hlapec: „Meni se zdi, da je hlev že nekoliko premrzl; ali naj okna zopet zaprem?“

Razumnik gre in pogleda na toplomer.

„Živo srebro kaže še vedno 12 stopenj po Reaumurju (12° R), t. j. 15 stopenj po Celziju (15° C).!“ pravi Razumnik. „Še tedaj bi ne škodilo, če bi toplina ne znašala več kakor 11° R. Primerno hladen hlev ne škodi niti kobili niti žrebetu. Mnogo škodliveje vpliva vroč in soparen hlev. Močno more škoditi tudi prepah, če naravnost zadeva kobilino in žrebe.“

Razumnik je potem poskrbel tudi za dobro nastilj, vse drugo se mu je pa zdelo nepotrebno in odveč.

Rekel je: „Najbolje je, če se v prvih dneh kobila in žrebe prepustita sama sebi, pač pa je treba skrbeti za dober zrak, dobro nastilj in primerno ter potrebno krmo. Dobre kobile že same skrbje za svoje mladiče. Zelo so previdne in močno pazijo, da se mladičem kaj žalega ne pripeti.“

Hlapec je imel nekatere pomisleke in je odgovoril: „Pa je vendar včeraj Šimnova kobila odbila žrebetu

nogo. Škoda za lepo živalco. Tudi tej je bil Taborso oče.“

Razumnik pa pravi: „Dobro poznam Šimnovo kobilino Rusko. Te bi sploh ne smel več pripuščati. Že lansko leto je pohodila svoje žrebe skoraj do mrtvega. Take brezobzirne kobile sploh niso nič vredne za plemo. Gospodarja le jezijo in mu več škodijo kakor koristijo. Človek se veseli lepega žrebeta, brezobzirna kobila mu ga pa uniči. Tu tudi največja pazljivost ne pomaga mnogo. Saj ni mogoče, da bi človek vedno stal poleg žrebeta in ga čuval pred hudobno materjo. Ruska ni za drugo rabo kakor za drvarjenje. Gidra je pa vendarle dobra mati, četudi je pri prvem sesanju nekoliko boječa in plašljiva.“

Prešlo je več dni. Zunaj je bilo vetrovno in je precej snežilo. Kajti manjkalo je še tri tedne do svetega Jurija. Kobila in žrebe sta morala zato ostati še v hlevu.

Nekega dne pravi hlapec svojemu gospodarju: „Mislim, da ima kobila premalo mleka in da žrebe ne dobiva dovolj, ker se mi vedno zdi, da je lačno!“

Razumnik pregleduje vime, med tem pa drži hlapec levo prednjo kobilino nogo kvišku.

„Vime je res nekako velo in prazno!“ pravi Razumnik. „Gidro je treba nekoliko bolje krmiti. Koliko ovsja je dobivala do sedaj?“

Hlapec odgovori: „Do sedaj je dobivala po sedem funtov. Mislim pa, da je to nekoliko premalo. Tako močno žrebe vendar potrebuje zelo veliko mleka.“

Gospodar odvrne: „Odslej naj se ji daje po devet funtov ovsja. Poleg tega imam spodaj v kleti še precej korenja. Tega lahko damo Gidri tudi vsak dan po eno prišče. Ravno korenje vpliva na mlečnost zelo ugodno. Dobro bi bilo, če bi se ji tudi napravila vsak dan iz otrobov redka obloda!“

„Vse to točno zvršim,“ zatrjuje hlapec.

Popoldne je že dobila kobila prvi del korenja, seveda dobro očiščenega in opranega.

Gidra ga je použila z veliko slastjo. Tudi večji delež ovsja in obloda sta ji bili kaj všeč.

Pa tudi uspeh ni izostal.

Že drugi dan je bilo vime polnejše in videti je bilo, da dobiva žrebe sedaj dovolj mleka.

Ščasoma se je vreme zboljšalo. Topel dež je kar čez noč spral tenko snežno odejo. Po vsej dolini je vel topel pomladanski zrak.

Razumnik pravi hlapcu: „Danes je ravno osem dni, odkar je bil storjen mladi Taborso. Danes ga spuštiva z materjo vred za četrto ure na prosto. Če bi bilo vreme v zadnjih dneh nekoliko lepše, bi bil to storil že tretji dan.“

Hlapec je odpeljal kobilino na povodcu v ograjeno tekališče. Malo žrebe je veselo stopicalo in je pozdravilo zunaj solnčno pokrajino z veselimi rezgetanjem. Po preteku četrte ure je gnal hlapec kobilino zopet v hlev. Mlada živalca pa ni bila prav posebno voljna vrniti se v hlev, kajti zunaj na prostem je vsekako neprijetno zabavnejše kakor pa med praznimi štirimi hlevskimi stenami.

„Za danes zadostuje četrto ure,“ pravi Razumnik. „Jutri pa ju izpuštiva za pol ure na prosto. Gibanje

in svež zrak, to je pol življenja za mlado žival. Če mu manjka teh dveh glavnih činiteljev, tedaj žrebe ne more dobro uspevati, pa četudi mu je Taborso oče.“

Drugi dan sta izpustila mladega Tabora za pol ure na prosto. Ko sta mu odprla hlev, je z glasnim rezgetanjem pred materjo priskakal v tekališče.

Popoldne je Razumnik Gidro zopet pripustil k žrebcu, kajti bil je to deveti dan. Na ta dan po ožrebetenju se kobile navadno zopet pripuščajo.

Štirinajst dni je poteklo, in ponudila se je prilika, da so Gidro vpregli. Vreme je bilo lepo in Razumnik je zapovedal, da naj mlado in močno žrebe spremlja svojo mater na bližnje polje.

Rekel je hlapcu: „Za žrebe in za kobilo je dobro, če prideta nekoliko na prosto. Mali Taborso tudi lahko sesa, kakorhitro začuti lakoto. Na ta način se ne more preveč ulakotiti in se potem preveč nasesati, ko pride Gidra s prenapoljenim vimenom domu. Pa tudi za kobilo je bolje, če jo spremlja žrebe, kajti če bi imelo vime postati prepolno in kobili povzročati bolečine, že poskrbi žrebe, da ni nikoli prepolno.“

Žrebe je bilo staro že tri tedne in je bilo jako dobro razvito.

Vreme pa se je izpremenilo in hladen veter je kopicil oblake in obetal se je močan dež. Samo enkrat je žrebe vjela mrzla ploha, in že je bilo bolno. Že takoj zvečer ni nič kaj z veseljem sesalo in stopicalo je žalostno ter s povešeno glavo okoli. Tudi je pogledovalo večkrat na trebuh.

Hlapec pravi Razumniku: „Žrebe se je prehladilo! Danes ga je premočila ploha!“

Gospodar mu zaukaže, da naj predvsem skrbi za dobro nastilj, rekoč: „Dobro poglej, če nastilj ni vlažna ali celo zelo mokra!“

Hlapec se je kmalu vrnil in je poročal, da nastilj vsekako ni popolnoma suha v hlevu.

„Pogrebi in odstrani staro nastilj iz hleva in prinesi dvakraten delež suhe slame v hlev,“ zaukazuje Razumnik. „Ležišče mora biti sedaj celo toplo. S slamo dobro poslano ležišče je boljše kakor pa, če bi žrebe ogrnil z odejo, kajti ta ravno trebuh najmanj varuje.“

Razumnik da nato žrebetu nekoliko tanoforma, ki si ga je nalašč zato priskrbel pri živinozdravniku, potem pa mu da tudi škodelico redko kuhanega ješprenovega močnika. Pozno na večer je dobilo žrebe še enkrat ravno isto.

Drugo jutro je bilo žrebe zopet mnogo živahnejše in tudi sesalo je rajše.

Hlapec vpraša gospodarja: „Ali naj kobilo in mladega Tabora zopet izpnim na prosto, kajti vreme je danes vendar zopet lepo?“

„Za danes naj le ostaneta oba v hlevu, kajti driska še ni popolnoma ponehala,“ odvrne Razumnik. „Kakorhitro pa driska poneha, bomo kobilo zopet vpregli, žrebe naj jo pa spremlja.“

Driska je ponehala že tretji dan popolnoma in mladi Taborso je zopet lahko drl čez drn in strn. Kmalu je bil še preveč živahen in nebrzdan.

Zato je rekel Razumnik hlapcu, ki je ravno snažil Gidro: „Jutri moramo mlademu razposajencu pač dati povodca na glavo.“

„Za božjo voljo, ali naj bo Taborso že sedaj privezan k jaslim?“ vpraša hlapec ves razočaran. „To bi bila vendar velika pregreha!“

„Tudi jaz sem imel to v začetku za pregreho,“ odvrne Razumnik. Sirovejša pregreha nad naravo žrebetovo pač ni mogoča kakor je ta, da se žrebe, ki ničesar

bolj ne ljubi kakor prostost, vklene v verige kakor kak jetnik.“

„Čemu je pa potem treba povodca?“ se začudi hlapec. „Če sme prosto tekati okoli, tedaj povodca pač ni treba.“

Razumnik pa odvrne: „Zelo dobro je, če se žrebe že zgodaj privadi, da se pusti voditi. Kako pa naj vodim žrebe, če nima povodca? Dostikrat je tudi treba iz kakršnega koli vzroka žrebe držati. Kadar ga snažiš, ga moraš vendar tudi držati. To je pa le tedaj mogoče, če je žrebe na povodcu. Skoraj v vseh kobilarnah delujejo žrebetom že takoj v prvih tednih povodce na glavo. Zato se žrebeta privadijo nanje že v zgodnji mladosti. Če jih hočemo k temu privaditi šele pozneje, to dela mnogo več težav kakor sedaj in se žrebeta veliko teže privadijo.“

Mali Taborso je torej dobil naslednji dan že povodca na glavo. V začetku mu ni bil nič kaj povolji in se ga je skušal iznebiti. Vendar se je kmalu privadil. Tudi se je pustil mirno voditi iz hleva na tekališče, če je dobil prej in potem košček kruha ali košček sladkorja.

Tako se je torej mladi Taborso že takoj v svojih prvih dneh življenja privadil vodilni roki človekovi ter se mu to ni zdelo nič nenavadnega. J.

Vprežno opravo v posebne shrambe, ki se dajo zakleniti!

Marsikje po naši deželi imajo konjerejci navado, da obešajo vprežne oprave zunaj na kak klin in skrbje le za to, da so varne pred dežjem in snegom. Dostikrat jih gospodar morda res ne more imeti iz kakršnihkoli vzrokov v hlevu; da jih pa obeša na prosto pod hlev, pa ni odobravati, kajti stvari tam pač niso tako na varnem, kakor če bi bile zaklenjene. Neglede na to, da mu vprežna oprava čez noč lahko izgine in zjutraj ni kaj dejati na konja, mu jo lahko kdo poškoduje, kako jermenje poreže ali kaj sličnega, kar se ne dogaja ravno redkokrat.

Važneje pa je še nekaj drugega. Železje na brzdah se v hladnih zimskih nočeh silno ohladi. Če denemo konju zjutraj tako mrzlo železo v gobec, mu je to seveda silno neprijetno, jezik mu primrzne nanje, in kadar ga konj odtrga, tedaj si rani jezik. Mogoče je, da se ravno iz te navidezne malenkosti izcimijo kake večje nepravilnosti, sploh pa to žival splošno kolikor toliko ovira pri opravljanju del kakor tudi pri zvečenju. Zato naj bi se železo, če so brzde visele na prostem, vsaj za nekoliko časa vteknilo v krop, preden se konj obrzda. V splošnem bi pa nikakor ne moglo škoditi, če se za spravljanje vprežnih oprav in podobnega napravi preprosta shramba, kjer bi spravljene stvari vsaj v večji meri kolikor toliko bile zavarovane pred neugodnimi vremenskimi nepravilnostmi. Vremenske neugodnosti pa tudi ne vplivajo na opravo samo v prej omenjenem primeru kvarno, ampak jo tudi uničujejo. Dobro spravljene oprave zdrže veliko dalje časa, če pa so pod ključem, potem so pa v vseh ozirih še mnogo bolj varne. Z gospodarskega stališča se jako priporoča, da se vprežne oprave spravljajo v posebne shrambe, ki se dajo tudi zakleniti.

J.

Konjerejec naj bo tudi trgovec.

Vedno in povsodi se trdi, da mora kmet tudi računati, da mora biti trgovec. Tudi konjerejec, ki je

pri nas povečini tudi kmet, mora biti trgovec, če hoče, da bo njegova konjereja uspevala in mu donala dobiček. Samo trgovec pa konjerejec zopet ne sme biti. Biti mora tudi rejec, kajti vse trgovske zmožnosti, in najsi so te še tako odlične, mu ne pomagajo dosti, če ni tudi več konjerejec. Predvsem torej mora biti konjerejec res konjerejec, poleg tega pa mora biti tudi dober trgovec, ki zna prodajati tako blago, kakršno zahtevajo kupci, ki se zna prilagoditi okusu kupcev in porabiti vsako ugodno priliko. Umen konjerejec-trgovec ne sme vzrežati živali, ki so le za njegov okus, ampak se mora vedno vprašati, kakšne živali kupci najbolje plačujejo. Marsikdaj je žival vnanje lepa, pa vendar njene notranje lastnosti kupca ne morejo zadovoljiti. Ni dovolj, da je žival lepih telesnih oblik; njeno porabnost, njene dobre lastnosti ji dajejo pravo ceno. Dobre lastnosti in lepe oblike, teh hoče kupec, in rejec bi moral imeti te zahteve vedno pred očmi. Navadno se doseže za manj lepo žival, ki pa je dobrih lastnosti, boljše cena kakor pa za žival, ki je sicer res lepa, toda za rabo slaba. Naj navedem primer. Zlato in platina. Platina je draga kovina, ki je močno srebru podobna, ker pa je malo in ima posebne lastnosti, je dražja kakor zlato. Neuk človek bi seveda zlato višje plačal kakor platino, saj se mu zdi, da je to nekaj takega kakor srebro. Poznavalec pa ve ceniti platino in zato ni barva za njegovo oko merodajna, ampak le lastnosti. Plačal bo platino draže. Kupec, ki konja kupuje, mora živali tudi poznati, ali pa ima s seboj prijatelja, dobrega poznavalca konj. Pa ne glede na to, ali kupec pozna žival ali ne, se še vseeno prepriča, če je kupil slabo, da je bil goljufan, ker kupljena žival glede porabnosti ne odgovarja vsem onim zahtevam, ki jih je stavil nanjo. Kaj menite, da bo kdo tega moža pripravil do tega, da bi zopet kupil kako žival od onega nepoštenega rejca? Ne, živ krst ga ne pripravi do tega. Skušal bo kupiti drugje. Kaj pa posnamemo iz tega? To, da mora rejec biti tudi pošten. Slabo prodaj za slabo, dobro za dobro in ne skušaj na zvit način koga opehariti in se tako zaenkrat okoristiti z njegovim nepoznanjem. Kdo pa ima slednjič večjo škodo, rejec ali kupec? Rejec si je res zaenkrat takorekoč prigoljufal nekaj dobička, vendar ga pa kupci takoj spoznajo. Boje se kupovati od njega, ker poznajo njegovo nepoštenost. Rejec je ob dobro ime. In slednjič se morda še najde kdo, ki se začne z njim botati, toda na stavljenih cenah mu obeta po polovico manj, ker mu ne zaupa in si misli, da žival (dasi je morda res toliko vredna) ni dobra v tem ali onem oziru. Če dobi poceni, morda še kupi, dragih živali pa nikdo od nepoštenih rejcev ne kupuje, ker se vsak boji, da bi bil ogoljufan. Oni rejec pa, ki prodaja pošteno, ki stavi za svoje živali primerne in poštene cene, ki le dobro žival proda za dobro, slabo pa za slabo, pa dobi veliko veljavnost. Njemu se veruje. Vse tišči le k njemu, ker vsakdo ve, da pošteno dobi, kar kupi in plača. Takemu poštemu rejcu se njegova konjereja mnogo bolje izplačuje kakor nepoštemu, ki se je z njim treba vrhu vsega še pravdati za vsako malenkost. Poštemu rejcu se blago vedno draže plačuje kakor nepoštemu, ker vsak kupec ve, če kupi pri poštemjaku, da je tudi pošteno kupil, da je plačal to, kar je v resnici prejel. Poštemu konjerejcu tudi ni treba skrbeti za reklamo, ker „se blago samo hvali“.

Konjerejec, ki je obenem tudi dober trgovec, pa ve porabiti vsako ugodno priliko. On ve, da kupcu lepo osnažen in lepo obrzdan konj že na prvi pogled ugaja. Ve tudi, da mora konja z nekakšno posebno umetnostjo

izprejavati pred kupcem, da mora paziti, kako konj stopa počasi in kako v teku. Žival, ki napravi lepo sliko, se kupcu mahoma močno prikupi, dasiravno ve, da je mnogo te lepe slike pripisovati umetnosti onega, ki žival pred njim vodi, pa je vendar pripravljen plačati lepo vsoto, dasiravno ve, da žival v njegovih rokah najbrž ne bo delala tako krasne slike. Pa kaj za to, žival mu ugaja in imeti jo hoče. Dobro predvajanje ni nepošteno, zvito delo, ampak trgovski pomoček, ker kupec ve, da vsa stvar ni tako zlata, kakor se sveti, ugaja mu pa vendarle. Sedaj pa pride cena. Dasi se povsod stremi za stalnimi cenami, vendar pri prodajanju konj še nimamo stalnih cen in kupec nikdar ne plača zahtevane vsote, ampak se z rejcem šele pogaja. Rejec mora kot trgovec in kot rejec dobro poznati pravo vrednost in si mora ponudno ceno tako urediti, da vedno še lahko nekoliko odneha. Pretirano visoka cena kupca ostraši. Jako slabo vpliva na kupca tudi to, če rejec svojo žival le preveč hvali in mu jo kričavo vsiljuje. Ta postane nezaupen. Vljudnost do kupca je za dober sklep kupčije velike važnosti. Žival naj se kupcu vselej z veseljem pokaže in vodi pred njim, nikakor pa ni mrmrati in delati kislih obrazov. Celu napačno pa je, če mora kupec rejca skoraj za božjo voljo prositi, da mu milostno pokaže žival. Tako vedenje kupca odtuji in mu sili nezaupnost do rejca samega kakor tudi do njegove živali.

Kdaj pa je treba živali prodajati, oziroma kateri je najugodnejši čas za prodajo? Tudi tu mora rejec zopet biti trgovec in mora računati. Prišel bo do dveh možnosti. Odločil se bo, da žival proda še prav mlado, ko ga njena vzreja še nič ali vsaj dosti ne stane, ali pa jo proda takrat, ko je žival že popolnoma dorasla in takoj za rabo pripravna, bodisi za plemo ali za delo. V teh dveh slučajih se dosežejo za živali z gospodarskega in s trgovskega stališča najboljše cene, kupčija je tedaj najbolj ugodna.

Mislimo si pa slučaj, da mora umen konjerejec tedaj sam biti kupec. V tem slučaju mora seveda tudi biti trgovec, mora znati računati, imeti dobro oko in vedeti, kdaj, kako in kje se bo dalo najbolje kupiti. Predvsem naj bo oprezen pri kupovanju žrebet, in to zlasti takih, ki jih misli obdržati za plemo. Pa tudi ne gledé na to se je skrbno varovati pred nakupom žrebet iz slabih hlevov in od slabih rejcev, četudi je cena nizka. Računati se mora na to, da so vzrejevalni stroški za nepopolno razvite, v rasti zaostale živali veliko večji kakor za normalna žrebeta. V takem slučaju rejec navadno nikdar ne pride na svoj račun, dasiravno je kupil poceni. Veliko bolje je kupovati pravilno zrasle živali in jih vzrežati, kajti le iz dobrih žrebet si moremo vzrediti dobrih živali, ki moremo in moramo zanje zahtevati vse višje cene, če jih prodajamo. J.

Kako si vprežno opravilo dolgo časa ohranimo.

Kakor vse stvari na svetu, tako so tudi vprežne oprave podvržene obrabljenju. Večno ne more trpeti nobena stvar. Če pa pri vprežnih opravah nismo zelo oprezní in previdni, se nam še mnogo prej pokvarijo, oziroma izrabijo. Predvsem je treba opravilo imeti v redu in skrbeti za snago. Če se oprava pri delu le samo zapraši, je umestno, da jo po delu takoj zbršimo, da prah ne najeda zlasti usnatih delov. Ker se živali pri napornejšem delu tudi močno potijo, je slednjič njih

oprava na oni strani, ki se dotika života in vratu, mokra, in da bi znoj na usnje in blazine ugodno vplival, pač ne bo nihče trdil. Nasprotno, blazine kakor tudi usnje se z znojem sčasoma prepoji, otrdi in postane nekako preperelo. Ti trdi deli pa zopet tudi žival drgnejo in bolj ali manj žulijo. Vsak dober gospodar bi moral skušati, da opere oznojene dele z gobico, ki jo je namočil v vodi in jo izstisnil. Med spiranjem znoja je treba gobico večkrat izprati v kolikor mogoče čisti vodi. Znoj pa nazadnje tudi še ni najhujše. Mnogo škodljiveje je, če se oprava močno zmoči in oblati. Tu ne smemo čakati, da bi se usnje posušilo in bi šele potem blato zdrgnili z njega, marveč je neobhodno potrebno, da vso nesnago takoj operemo. To pranje se najbolje opravi z moko kunjjo. Vse oprane dele je treba takoj nato dobro obrisati s suho kunjjo in posušiti. Od dežja premočene oprave se ne smejo sušiti na solncu. Opomnim naj tudi, da opiranje v vodi ali celo morda v napajalnem koritu in kar z roko nikakor ni na korist blazinam, niti usnju; tako ravnanje spričuje neizmerno zanikarnost gospodarjevo. Marsikdo poskuša tako zanikarno ravnanje sam pred seboj opravičiti, češ: hlapec je tako neroden, on je tista zanikarna duša. Le položimo roko na srce in priznajmo odkrito, da bi si hlapec ne upal tako delati, če bi bil gospodar strog in natančen ter bi njegova dela nadzoroval. Zanikarni hlapci so samo pri zanikarnih gospodarjih mogoči. Ni se zgodilo ne prvič ne zadnjič, da je stopil hlapec z umazanim komatom k napajalniku, ga vsega potopil v vodo, nekoliko pobrozgal in pranje je bilo končano, komat v istem hipu posušen in sploh vse tako narejeno, da se mora reči, da bo sedaj pač lahko trpel do sodnjega dne. Bog se usmili! Pa še marsikaj slabšega se najde.

Kadar je treba usnje pri opravi počrniti, tedaj je najprej vse grbance in podobno s kako gladko rečjo pogladiti in zravnati, potem pa prav na tenko namazati s črnolom, ki je nalašč zato pripravljeno. Vsekako pa je zopet velika napaka črniti opravo z blestilom za čevlje (biksom), zlasti one dele, ki se večkrat napenjajo, n. pr. razne jermene, vojke itd. To blestilo usnje napravi nekako trdo, ki obenem tudi rado poka, se nekako lušči, seka in trga. Ravnotako je skrbeti, da kovinasti deli ne porjavijo, zlasti ne brzde. Kdor misli, da kake oprave dalj časa ne bo rabil, naj jo primerno hrani, zlasti naj pazi, da železja ne izobesi mokrega, ampak ga dobro obriše. Pa dasi je železje zbrisano, vseeno lahko pride vlaga nanj in kisik, ki je v zraku, se začne z železom spajati, železo se okisuje. Če ga hočemo obvarovati rje, ga moramo namazati s kako rečjo, ki ne dopušča vlagi in zraku dostopa do železa. To dosežemo s petrolejem, z oljem ali pa s kako mastjo. Preden zopet rabimo opravo, zlasti brzde, je treba one snovi, ki smo z njimi železo namazali — tudi odstraniti. Kdor hoče svojo vprežno opravo dolgo ohraniti in ji noče vzeti vse trpežnosti, naj skrbno pazi, da bo vedno v redu, da bo snažna in suha ter da bo spravljen v primernih prostorih. Ob skrbi za trdnost oprav odpadejo marsiktera popravila, oprava pa zaleže in traja gotovo še enkrat dalj časa kakor pri zanikarnih gospodarjih, vrhutega pa z dobro, čisto in snažno vprežno opravo tudi mnogo dobrot storimo ubogi živini in ji prihranimo marsiktere muke. J.

Uradne vesti konjerejskega odseka.

Seja konjerejskega odseka

dne 23. svečana 1914.

Seji je predsedoval odsekov načelnik gospod komercialni svetnik Frančišek Povše. Kmetijsko ministrstvo je zastopal c. in kr. major gospod Karol plem. Pfeifer, načelnik žrebčarskega oddelka v Gradcu.

1. Gospod veterinarski nadzornik Paulin je poročal, da so se sporazumno z žrebčarskim oddelkom v Gradcu za leto 1914. vdelili v posamezne postaje državni žrebci tako, da so se pri tem vpoštevali želje konjerejcev.

Razen že prej nanovno vdeljenih žrebcev sta se nanovo vdelila še dva angleška žrebca, in sicer števil. X—11 Furioso in števil. 23. Furioso.

2. Sklenilo se je konjerejcem nasvetovati, da posebno mlade konje, ki se še ne rabijo za delo, če dopušča vreme, tudi pozimi spuščajo na prosto. (O tem poseben spis.)

3. Kmetijsko ministrstvo je odločilo, da preidejo le one konjerejcem v rejo oddane kobile po drugem žrebetu v popolno last oskrbovalcev, ki so se izločile od vojaštva, ne pa tudi kobile, ki so se oddale iz kobilarne Radave in Piber.

4. Gospod veter. nadzornik Paulin je poročal, da se je, kakor je bilo sklenjeno v seji dne 23. septembra 1913, nakupilo 5 kobil in da so se te (med njimi 4 pingavske in 1 žlahtnokrvna) oddale onim posestnikom, ki so jim bile v tej seji priznane.

5. Prošnja nekega prosilca iz litijskega okraja (sodni okraj Višnja gora) za pingavsko kobilo se je sporazumno s c. kr. žrebčarskim oddelkom rešila tako, da se mu more dati le kobila vročekrvne pasme, ker se načeloma v okraje, kjer se vsled tozadevnih od kmetijskega ministrstva odobrenih določil goji le žlahtno konjsko pleme, ne smejo oddajati mrzlokrvne, torej pingavske kobile.

6. Za nakup dveh vročekrvnih kobil, izvirajočih iz kobilarne v Radavcu, se je sklenilo prispevati dvema konjerejcem v okraju krškem 100 K, oziroma 200 K.

7. Na prošnjo nekega prosilca iz radovljiškega okraja za izročitev pingavske kobile se je sklenilo kupiti sposobno kobilo ter jo izročiti prosilcu proti plačilu določene cene.

8. Glede premovanj za kobile v okrajih Radovljica in Kranj se jih je sklenilo prirediti še pred odpeljavo konj v planine.

V a b i l o

na

-- O B Č N I Z B O R --

samostojnega konjerejskega odseka,

ki se bo vršil dne 6. aprila 1914 dopoldne ob pol enajstih v Ljubljani, Turjaški trg št. 3.

S P O R E D :

1. Poročilo za leto 1913.
2. Blagajniško poročilo za leto 1913.
3. Proračun za leto 1914.
4. Rešitev predlogov odbora in udov.
5. Volitev v odbor namesto po pravilih odstopivših udov.
6. Slučajnosti.

Samostojni konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani,
dne 4. marca 1914.

Frančišek Povše, načelnik.